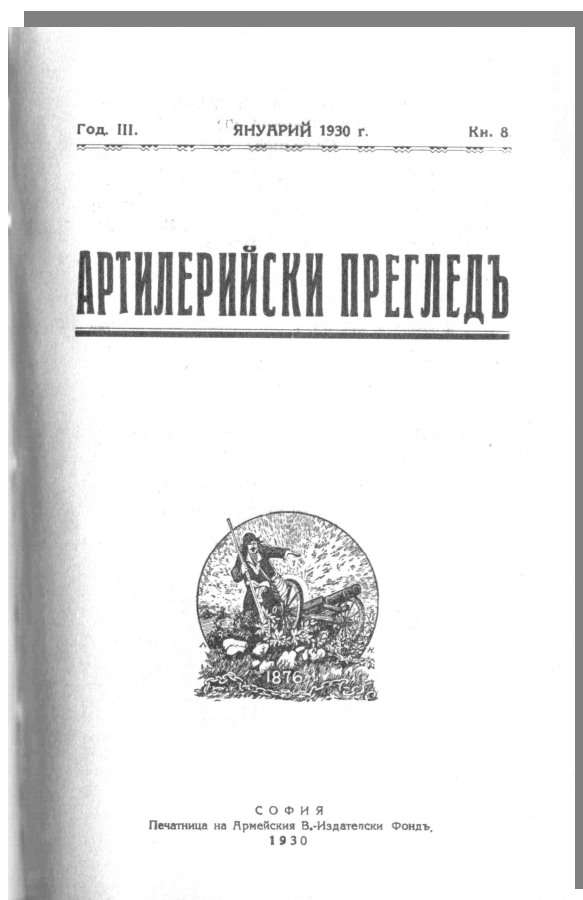

АРТИЛЕРИЙСКИ ПРЕГЛЕД

*60 години
артилерийско училище*

АРТИЛЕРИЙСКИ ПРЕГЛЕД

Декември 2008

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРАЗНИК.....	5
<i>Слово на Заместник-началника на националния военен университет по артилерията, ПВО и КИС полк. инж. проф. д-р Андрей Андреев при откриване на тържеството по случай 60-годишнината на артилерийското училище на 05.11.2008 г.....</i>	
<i>Из приветствията, поднесени на празника.....</i>	<i>13</i>
ИСТОРИЯ НА АРТИЛЕРИЯТА	18
<i>Кирил Стоименов. Спомени за тридесетгодишния път в укрепването и развитието на артилерийското училище от 1953 до 1983 година</i>	
<i>Димитър Йорданов. Спомени за трудните години при създаването на Военното артилерийско училище „Г. Димитров“ в София и последващото негово развитие в Шумен.....</i>	<i>24</i>
<i>Иван Бончев. Спомени за началните месеци при създаването на Военното артилерийско училище в гр. София и последващите няколко години</i>	<i>34</i>
<i>Иванка Бончева. Спомени на преподавателя по руски език и началник на катедра „Чужди езици“ в бившето ВВАУ „Г. Димитров“ – гр. Шумен.....</i>	<i>44</i>
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА НА АРТИЛЕРИЯТА	49
<i>Красимир Марков. Модел за определяне на разхода на бойни припаси при поразяване на цели (обекти) от полевата артилерия.....</i>	
ПРЕГЛЕД НА ЧУЖДЕСТРАННИЯ ПЕЧАТ	54
<i>Питър Ванджел. Сътрудничество за регионална сигурност.....</i>	
<i>Майкъл Истмън. Ангажименти на сътрудничеството за регионална сигурност в Европа</i>	
АРТИЛЕРИЙСКИ НОВИНИ	62

CONTENTS

HOLIDAY	5
<i>Speech of the Deputy Commander of Vasil Levsky National Military University – Col Prof PhD. Andrey Andreev.....</i>	<i>5</i>
<i>Congratulations for the sixtieth anniversary of the Artillery Academy in Bulgaria.....</i>	<i>13</i>
ARTILLERY HISTORY	18
<i>Kiril Stoimenov. Memories about thirty-year way in consolidation and development of the Artillery Academy from the year 1953 to 1983.....</i>	<i>18</i>
<i>Dimitar Yordanov. Memories about the hard times during the Military Artillery Academy's formation in the town of Sofia and its development in the town of Shumen</i>	<i>24</i>
<i>Ivan Bonchev. Memories about the first months of Military Artillery Academy's creation in Sofia and the next few years</i>	<i>34</i>
<i>Ivanka Boncheva. Memories a Russian language teacher and chief of Foreign languages department in the ex Military Artillery Academy in Shumen.....</i>	<i>44</i>
THEORY AND PRACTICE OF THE FIELD ARTILLERY	49
<i>Krassimir Markov. Model for Determining the Number of Rounds - Fire for Effect of the Field artillery's Fire Missions.</i>	<i>49</i>
FOREIGN PRESS REVIEW	54
<i>Theater Security Cooperation, by Major General Peter M. Vangjel. Translation by Valentina Eneva.....</i>	<i>54</i>
<i>Theater Security Cooperation Engagement in Europe—Building Coalitions, by Lieutenant Colonel Michael R. Eastman, FA. Translation by Valentina Eneva...</i>	<i>56</i>
ARTILLERY NEWS.....	62

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

полк. инж. проф. д-р Андрей Ив. Андреев,
полк. инж. доц. д-р Николай Й. Досев,
полк. инж. доц. д-р Нелко П. Ненов – главен редактор

Редактор: Светлана Зотова

Преводачи: Пепа Данкова-Богданова, Виктор Величков,
Валентина Енева

Графичен дизайн: Христо Христов

Технически сътрудник: Цветанка Колева

ISSN 1314-0388

Адрес на редакцията:

9700 Шумен, ул. “Карел Шкорпил” № 1

Факултет „Артилерия, ПВО и КИС”

Тел. (054) 801040

E-mail: artilerijski_pregled@abv.bg

Отпечатано в Централна военна картографска база
гр. Троян

ПРАЗНИК

**СЛОВО НА ЗАМЕСТИК-НАЧАЛНИКА
НА НАЦИОНАЛНИЯ ВОЕНЕН УНИВЕРСИТЕТ
ПО АРТИЛЕРИЯТА, ПВО И КИС
ПОЛК. ИНЖ. ПРОФ. Д-Р АНДРЕЙ АНДРЕЕВ
ПРИ ОТКРИВАНЕ НА ТЪРЖЕСТВОТО ПО СЛУЧАЙ
60-ГОДИШНИНАТА НА АРТИЛЕРИЙСКОТО
УЧИЛИЩЕ НА 05.11.2008 Г.**

Господин Министър,
г-н Генерал,
господа народни представители,
г-н Областен управител,
г-н Кмете,
господа генерали, офицери, сержанти и курсанти,
скъпи ветерани,
уважаеми гости, дами и господа,

Българското военно образование има своята 130-годишна традиция. Още със създаването на Военно училище в младата българска държава наред с пехотинци и кавалеристи в него започват да се обучават и младите български артилеристи. До 1948 г. обучението на артилеристите се провежда във Военното на Негово Величество училище, преименувано през 1945 г. в Народно военно училище „В. Левски”.

Повратна точка в развитието на военното артилерийско образование е създаването с Указ № 1657 на Президиума на Великото народно събрание на Народно военно артилерийско училище в София. Училището се формира на базата на Артилерийската школа, учебния противовъздушен дивизион, юнкерския артилерийски дивизион от Народното артилерийско училище “Васил Левски” и артилерийските поделения от Народната школа за запасни офицери “Христо Ботев”. Указът определя, че новите структури влизат в сила от 1.12.1948 г.

Формирането на артилерийско училище всъщност започва през октомври същата година. На 20 октомври се отдава първата писмена заповед № 1 на началника на Народното артилерийско училище полковник Иван Цонев. С нея се регламентира, че на основание лична поверителна заповед на командващия артилерията при МНО от 10 до 20 октомври се формира Народно артилерийско училище в София в старите

помещения на НШЗО на улица „Черни връх” № 2 в състав: Командване с щаб; Политическо отделение; Учебна част; Висши офицерски курсове; Строеви подразделения - Юнкерски артилерийски дивизион за действащи офицери, Юнкерски артилерийски дивизион за запасни офицери, Юнкерска артилерийска техническа батарея; Учебен полк; снабдяване и служби; Музикантски взвод.

За тези шестдесет години училището извървява труден, но определено възходящ път на развитие. Макар и условно, този път може да бъде разделен на 4 периода: първи - от създаването му в Лозенец, София през 1948 до 1951 г., който можем да наречем първоначален период; втори период – от 1951 до 1958 г. от преместването на училището в Шумен, който характеризира училището като полувисше военно учебно заведение; трети период – от 1958 до 2002 г., който можем да определим като период на укрепване, развитие и превръщането му във водещо висше военно учебно заведение; четвърти период – от 2002 г. до сега, реструктуриране на училището във факултет към НВУ „В. Левски”.

Всеки от тези периоди има свои етапи, които характеризират развитието, утвърждаването, подема и зрелостта на училището, свързани с цялостното организационно-щатно състояние, командно-преподавателския състав, въоръжението, учебно-материалната и битовата база.

Началото винаги е трудно. Първите занятия в училището започват в края на октомври 1948 г. с малко преподаватели и без необходимата научно-теоретична подготовка и учебно-методически опит.

Тези обективни трудности се компенсират с упорития ежедневен труд от командири и преподаватели, с високото им чувство за отговорност при изпълнение на поставените им задачи. Високата съзнателност на обучаемите, тяхната всеотдайност и упоритост е също първостепенен фактор за преодоляване на най-големите трудности, за успешното решаване на всички задачи.

На 1 май 1949 г. училището завършват първата група млади и ентузиазирани български офицери. Със заповед № 103 от 1 май на началника на училището във връзка с поверителна заповед на министъра на народната отбрана № 291 от 30 април се повишават в чин „подпоручик”, причисляват се към „Димитровски випуск” и се назначават на длъжност командир на взвод в частите 124 уредник–курсанти. Училището завършват още 126 души, само че със звание „офицерски кандидат”. Това са завършилите трети курс прикомандировани курсанти. Общо броят на първите випускници на артилерийското училище е 350 души.

През 1950 г. се формират първите учебно-методически звена, които са назовани цикли: Тактическия цикъл с началник подполковник Светослав Ламбриев, цикъл „Артилерийска стрелба” с началник майор Мермерски, цикъл „Обществено-икономически дисциплини” с начал-

ник капитан Рангел Станоев и Технически цикъл с началник подполковник инженер Атанас Атанасов. Малко по-късно се създава и цикъл „Артилерийско инструментално разузнаване” с началник капитан Кирил Пиров.

Не са по-малко трудностите през есента на 1951 г. във връзка с пребазирането на училището в град Шумен. Със заповед № 282 от 6 септември се организират дейностите по предислоциране на училището от София в Шумен (тогава Коларовград). Превозването се извършва по график с железопътен транспорт.

За началник на училището е назначен полковник Христо Тонев Ангелов. В Шумен училището се настанява в казармите на щаба на армията, инженерния полк, кавалерийските казарми, интендантски работилници, армейски складове, дивизионни армейски поделения и др. В центъра на района се намира сградата на турския затвор. Целият район е осеян с малки постройки и стари турски казарми с дебелина на стените 1,5 метра. Липсват асфалтирани плацове и дори чакълирани пътеки. Но с упорития труд на целия личен състав районът на училището бързо се преобразява. Учебните и битовите условия постепенно се нормализират. Връчването на бойно знаме на училището на 1 май 1952 г. е истинско признание за неговото утвърждаване като военно учебно заведение. За началник на училището е назначен подполковник Нешо Видев Нешев.

От 1954 г. училището преминава към тригодишен курс на обучение. През 1955 г. за началник на училището е назначен генерал-майор Ангел Ангелов.

18 юни 1958 г. е важен ден в историята на училището. На тази дата пристига правителствена делегация, която връчва и Указ на Президиума на Народното събрание (№ 28 от 16 юни 1958 г.), в който е записано: „... Награждава се НВАУ „Г. Димитров” с орден „9 септември 1944 г. I степен” по случай навършването на десет години от създаването му и заради голямата му роля в обучението и възпитанието на артилерийски кадри в БНА.” Орденът е връчен лично от Тодор Живков. Освен него официалната делегация включва председателят на Министерския съвет Антон Югов, министърът на народната отбрана армейски генерал Иван Михайлов.

През 1959 г. започва третият период в развитието на училището. За началник на училището е назначен за втори път полковник Нешо Нешев, по късно генерал-майор. Съгласно Постановление № 148 от 10 юли 1959 г. на Министерския съвет се преминава към висш курс на обучение. Специалностите са: технология на машиностроенето – за офицерите, обучаващи се по специализации „Земна артилерия” и „Артилерийско въоръжение”; радиоелектроника – за офицерите, обучаващи се по специализации „Зенитна артилерия” и „Радиолокация”, и геодезия,

фотограмметрия и картография – за офицерите, обучаващи се по специализация „Артилерийско инструментално разузнаване”.

През 1961 г. за началник на училището е назначен генерал-майор Тодор Желев. За инженерната подготовка в училището се появяват и нови катедри - „Общотехническа”, „Висша математика”, „Технология на машиностроенето”, „Механика”, „Радиолокация” и „Радиотехника”. Положено е началото на научната квалификация на преподавателите по пътя на аспирантурата. Първите аспиранти са полк. Йото Влахов и подп. Владимир Андонов, който става първият кандидат на науките в училището през 1966 г.

На 25 март 1963 г. се издават за първи път Трудове на ВНБАУ „Г. Димитров”. В тях преподавателите имат възможност да публикуват свои научни изследвания.

Навлизането в армията на автоматизираните системи за управление налага да се изучават нови дисциплини - автоматика, кибернетика, изчислителна техника, програмиране и надеждност. На тази основа се създава и нова катедра „Автоматика и кибернетика” в състав офицерите Колю Дончев Колев, Тодор Ал. Тодоров, Генади Пантелеев, Жорж Савов, Ангел Мутафов, Илия Бонев, Петър Милев и Станимир Станев. Навлизането на изчислителната техника във войските налага необходимостта училището да създаде Учебен изчислителен център, който започва своята работа през 1972 г. За началник на училището е назначен полковник Кирил Стоименов, по-късно генерал-майор.

С Указ на Държавния съвет на Народна Република България от 29 април 1973 г. по случай 25 години от създаването му, за постигнати високи успехи в учебно-възпитателната дейност и за големия принос в подготовката на артилерийско-техническите кадри училището е награждено с орден „Народна република България I степен”.

От 1974 г. започва активното присвояване на научната степен „кандидат на науките” на преподаватели от училището. Началникът на катедра „Автоматизация на управлението на войските” м-р инж. Кольо Д. Колев става първият доцент в областта на техническите науки в училището. От 1978 г. в училището работят 25 кандидати на науките и 8 доценти. 32 преподаватели се готвят чрез различни форми на аспирантура у нас и в Съветския съюз.

Решително се подобрява учебно-материалната база. Към 1976 г. училището разполага със 158 кабинети, зали и лаборатории, от които 13 новоизградени и 43 новооборудвани.

1982-ра е годината, през която в училището се създава най-крупното в българската военна история артилерийско формирование – 84-та фронтова артилерийска дивизия. Тя е в състав четири артилерийски бригади – 85-а смесена артилерийска бригада (100-мм оръдие БС-3 и 122-мм оръдие 2А-19), 87-а гаубична артилерийска бригада

(122-мм гаубица М-30), 86-а тежка гаубична артилерийска бригада (152-мм оръдие-гаубица Д-20) и 89-а реактивна артилерийска бригада (БМ-21 „Град“). Всяка една от тях включва четири артилерийски дивизиона по 18 артилерийски системи, общо 72 системи. Всичките артилерийски бригади са мобилизационни. През годините по-късно всички бригади извършват пълна мобилизация по време на учебно-мобилизационен сбор на полигон „Марково“. Първият командир на артилерийската дивизия е началникът на училището генерал-майор Кирил Стоименов. Командир на смесената бригада е полковник Ивайло Стефанов, на гаубичната бригада – полковник доцент Никола Павлов, на тежката гаубична бригада – полковник Илия Станков, на реактивната бригада – полковник Йордан Г. Йорданов.

От 1 октомври 1983 г. училището се оглавява от полковник Найдено Боримечков, по-късно генерал-майор.

В резултат на непрекъснатото развитие на научната квалификация и хабилитация на командно-преподавателския състав през 1984 г. в училището се създава Научен съвет с права да присъжда научно звание „доцент“. За негов председател е избран полк. доц. д-р Желязов, а за научен секретар полк. доц. д-р Мутафчийски.

Три години поред - 1985, 1986 и 1987, училището е първенец в съревнованието между висшите военни учебни заведения.

От 1985 до 1989 г. тук работи колектив от преподаватели, който създава първата в България автоматизирана система за управление на огъня на артилерията „Искра“. Ръководители на колектива са полк. Динев и полк. доц. д-р Димитър Йорданов. Системата е приета на въоръжение в Българската армия, преминава през пълни полеви изпитания и е утвърдена за приемане на въоръжение в артилерията на всички армии на Варшавския договор, в който тогава членуваме.

През 1988 г. за началник на училището е назначен генерал-майор Борис Бобев.

С Указ на президента на Република България № 248 от 1991 г. училището се преименува на Висше военно училище за артилерия и противовъздушна отбрана „Панайот Волов“.

За началник на училището през 1992 г. е назначен полковник Иван Динев, по-късно генерал-майор.

В артилерийското училище се създава през 1995 г. първата местна ефирна телевизия в гр. Шумен. Това е съвместен проект между Община Шумен и военното училище, реализиран с пълното съдействие на високоподготвените специалисти и технически кадри на артилерийското училище. По-късно се трансформира в общинска „Телевизия Шумен“. През 2002 г. училището дава старта и на друг телевизионен проект – Военния телевизионен канал, който до 2004 г. излъчва своите предавания от Шумен.

1996-та е годината, през която за първи път в училището се приемат девойки за курсантки по специалност „Компютърни системи и технологии”. Впоследствие курсантки се приемат и по специализации „Радиотехнически войски”, „Военни информационни системи” и „Военни комуникационни системи”.

Преподавателите от училището активно участват в международни симпозиуми и конференции в Амстердам, Лондон, Детройт, Осака, Букурещ, Варшава. Артилерийското училище поставя началото на активна съвместна дейност с Военнотехническата академия във Варшава, с Техническата академия в Букурещ, Военната академия в Бърно, с училището за ПВО на армията на САЩ във Форт Блис, Тексас, с училището за артилерия и ПВО в Драгинян, Франция, с Кралската военна академия в Брюксел, Командно-щабния колеж на армията на САЩ във Форт Левънуърт, Канзас, с университетски колеж в Лондон, с военни институции от Гърция, Турция, Германия и Украйна. На научните конференции на ВВУАПВО участват учени от Чехия, Полша, Румъния, Белгия. Хабилизирани преподаватели от училището четат лекции в университетите в Шумен, Русе и Варна.

Изключително важна е 1997 г. - тогава за първи път училището приема за обучение цивилни студенти по гражданските специалности „Компютърни системи и технологии” и „Комуникационна техника и технологии” в образователно-квалификационни степени „бакалавър” и „магистър”.

През учебната 1997/98 година ВВУАПВО „П. Волов” първо от всички висши военни училища и второ от висшите технически училища в България получава институционална и програмна акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация, по специалностите:

- * Комуникационна техника и технологии;
- * Компютърни системи и технологии;
- * Машиностроителна техника и технологии.

Положителна оценка получава проектът за създаване в училището на два факултета – „Ракетни войски и артилерия” и „Противовъздушна отбрана”. През този период във ВВУАПВО четат лекции 65 хабилизирани преподаватели, а докторите по различните научни направления са 19. През годината в училището за първи път са избрани за почетни доктори (доктор хонорис кауза) академик Георги Мишев (БАН) и професор Соберай от Полша.

Пет години преди да станем пълноправен член на НАТО, в артилерийското училище в Шумен се провежда Първият семинар на Комитета на НАТО по противовъздушна отбрана извън страна - членка на пакта.

От 10.07.2000 г. за началник на ВВУАПВО „П. Волов” е назначен полк. доц. д-р Радослав Узунов.

На 8 май 2001 г. на официално посещение във ВВУАПВО „П. Волов” пристига президентът на Република България и върховен главнокомандващ въоръжените сили Георги Първанов.

Със заповед на началника на ГЩ на БА № 161/18.06.2002 г за началник на ВВУАПВО „П. Волов” е назначен полк. доц. д-р Андрей Иванов Андреев.

От есента на 2002 г. започва четвъртият период в историята на училището. С Решение на Народното събрание на Република България, ВВУАПВО „П. Волов” е преобразувано във факултет „Артилерия, ПВО и КИС” към Националния военен университет „В. Левски” от 01.09.2002 г. Освен факултета в рамките на НВУ в Шумен до 2007 г. съществува Учебна база „П. Волов” за подготовка на сержанти, на офицери от резерва, на войници специалисти.

Мисията на факултет „Артилерия, ПВО и КИС” като наследник на дългогодишните традиции на артилерийското училище е да работи активно за развитието на военното образование в България, подготвяйки офицери за нуждите на Българската армия, притежаващи отлична професионална подготовка; морална, физическа и психическа устойчивост; лидери в армейските колективи и обществото, способни да се реализират във всички сфери на армейския живот, достойни партньори на офицерите от страните – членки на НАТО.

През този период Факултетът се утвърждава като водещо научно звено в рамките на университета. За началник на факултета е избран и назначен полк. доц. д-р Николай Йорданов Досев, а за негов заместник полк. доц. д-р Стефан Желев.

През октомври 2005 г. във факултет „Артилерия, ПВО и КИС” пристига на официално посещение министър-председателят на България Сергей Станишев. Той с интерес проследява достойното минало, запознава се с настоящите постижения и предвижда добро бъдеще за факултета.

На 4 декември 2005 г. офицери артилеристи от факултет „Артилерия, ПВО и КИС” организират за първи път тържествено честване на света Варвара като покровител на българската артилерия. Празникът започва с тържествена Света литургия, отслужена от Варненския и Великопреславски митрополит Кирил и литийно шествие.

Във факултета се обучават курсанти в редовна форма със срок 4 години и студенти в редовна и задочна форма със срок 4/5 години в образователно-квалификационна степен „бакалавър” в различни специалности и специализации в областите на висшето образование „СИГУРНОСТ И ОТБРАНА” и „ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ”.

Обучението на курсантите, студентите, специализантите и докторантите се осигурява от общо 65 преподаватели и научни сътрудници във факултета. Хабилитираните преподаватели са 25, от тях един про-

фесор и един доктор на науките. От нехабилитираните преподаватели 8 са с образователна и научна степен „доктор”. В момента в процедура по хабилитация са 4 преподаватели, а един е пред защита на образователната и научна степен „доктор”.

Във факултета функционира сертифицирана по ISO 9001:2000 Система за управление на качеството на учебния процес със срок на валидност до юни 2012 г. Изградена е на базата на съвременни компютри, свързани с оптична мрежа и съответен софтуер за обработка на постъпващата информация.

През месец октомври 2007 г. в района бе открит официално Център за езиково, компютърно обучение и информационни технологии (ЦЕКОИТ) като звено в структурата на НВУ „В. Левски” с директор подп. инж. Петко Петков. Центърът е създаден с активната помощ на САЩ, открит е от тогавашния министър на отбраната Веселин Близнаков и посланика на САЩ у нас Джон Байърли в присъствието на началника на Генералния щаб генерал Златан Стойков. Центърът има възможност да обучава ежегодно около 360 души специализанти на три смени.

Необходимо е да се отбележи, че през повече от половинвековното си съществуване военното артилерийско училище е възпитало и обучило няколко поколения родолюбиви достойни българи, посветили своя житейски път на най-благородната и трудна професия – защитник на родината.

Артилерийското училище дава на българската армия и общество над 50 000 офицери и лидери. Всички те обучават българските войници в овладяването на новата техника и въоръжение и в укрепването на новата българска армия. Те са и тези, които поемат своята отговорност на различни длъжности и постове в публичния и частния сектор.

Ние, българите, винаги сме държали на традицията да честваме юбилейните дати в нашия живот. Такива дати събират единомишленици и хора, въодушевени от общи идеи, цели и желания. Днешният ден ни подбужда към размисли за началото, за преживяното през всичките тези години, за настоящето и, разбира се, за бъдещето. Наш дълг е да отдадем почит на първостроителите, на създателите на артилерийското училище. Нека винаги помним техния завет, повече от всякога да мислим за славната българска артилерия, за войските за противовъздушна отбрана, за зенитноракетните войски, за радиотехническите войски, за формированията за комуникационни и информационни системи.

От дистанцията на времето политизацията, конюнктурата и всякакви други отклонения, които са допускани, остават само едни исторически подробности. Съществено е това, което в действителност е постигнатото за артилерията, за противовъздушната отбрана, за комуникационните и информационни системи, за армията като цяло, за държавата - това, което остава за поколенията като реалност, като традиция и като дух.

Изказваме своята благодарност, почит и уважение към обществеността, институциите и фирмите в гр. Шумен, които са ни подкрепяли и подпомагали в трудните години на основаването, изграждането и утвърждаването на висшето военно артилерийско училище.

Благодарности и признателност към ръководството на Министерството на отбраната и Генералния щаб на БА за помощта и вниманието, с които са се отнасяли към нас през тези 60 години.

Уважаеми дами и господа, позволете ми като финал на моето слово да ви поднеса стих от поета Янко Владев - възпитаник на нашата алма матер, с който метафорично са представени душевният мир и целите на възпитаниците на артилерийското училище:

Аз знам, свежи рози тук не никнат.
Тук има кал, учения и пот.
Но този стръмен път от мен обикнат
е смисълът на моя млад живот.

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ!!!

ИЗ ПРИВЕТСТВИЯТА, ПОДНЕСЕНИ НА ПРАЗНИКА

Когато в началото съобщихте кои са гостите, аз се почувствах много развълнуван и не бях сигурен дали ще мога да прочета словото, което са ми написали. Аз не смятам, че съм гост – аз съм част от това военно училище и се гордея, че съм негов възпитаник.

Историята на артилерийското училище е изпълнена с обрати. Създадено през 1948 г. в София и Сливница, наскоро след това то е предислоцирано в Шумен. През 2002 г. е преобразувано във факултет „Артилерия, противовъздушна отбрана, комуникационни и информационни системи” към Национален военен университет „В. Левски”.

Независимо от всички промени и предизвикателства на съдбата, независимо от формалния си статус, Артилерийското училище винаги се е ползвало със завиден престиж на средище за военно образование и научни изследвания.

НИКОЛАЙ ЦОНЕВ
МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА

Българската артилерия свързва своето име не само със славни победи, но и с подготовката на нашите колеги – артилеристи от българската армия. Тази подготовка се провежда във Военното училище в град Шумен.

Цялата служба, която съм преминал до този момент, съм служил с прекрасни, високоподготвени офицери артилеристи. Бих могъл да изброя много от тях, но се опасявам да не изтърва нечие име.

Винаги съм се впечатлявал и съм се гордял, че служа с колеги от артилерийските подразделения, на техния професионализъм, почтеност и лоялност към своите командири и армията.

**ГЕНЕРАЛ ЗЛАТАН СТОЙКОВ
НАЧАЛНИК НА ГЕНЕРАЛНИЯ ЩАБ**

Имам честта и удоволствието от името на ръководството на Щаба на Сухопътните войски и лично от свое име да Ви поздравя най-сърдечно по случай 60-годишнината от създаването на Артилерийското училище в България!

През периода на своето съществуване училището подготвя цяла плеяда висококвалифицирани кадри, които се вливат в армията и в обществото ни. Негови възпитаници са не само изявени наши офицери, но и известни представители от всички сфери на живота.

Възползвам се от приятния повод да изразя най-добрите ни чувства и уважение към целия научно-преподавателски състави да ви пожелаем да съхраним традициите и добродетелите на училището и все така успешно да реализирате творческите и практическите си замисли.

Бъдете здрави, пълни с енергия и воля, за да подготвяте бъдещите офицери на Българската армия!

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

**ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ ИВАН ДОБРЕВ
КОМАНДВАЩ СУХОПЪТНИТЕ ВОЙСКИ**

През 1948 година в рия се поставят основите на артилерийското училище. Факултет „Артилерия, ПВО и КИС” в Шумен е приемник на Висшето военно училище по артилерия и противовъздушна отбрана „Панайот Волков”, което от своя страна е наследник на Висшето народно военно

А
П

артилерийско училище „Георги Димитров”.

Днес, вече 60 години по-късно, ние отдаваме почит на всички славни носители на бойните традиции на българската артилерия и противовъздушна отбрана, които с делата си успяха да напишат със златни букви част от военната история на България.

Времето на създаване на училището е време, в което нашата войска бележи значителен ръст както по отношение на нивото на подготовка, така и по отношение на новата артилерийска материална част. Раждат се ракетните войски и войските от противовъздушната отбрана, които заедно с артилерията се превръщат в един от най-мощните фактори за военната ни сигурност.

Артилерията и противовъздушната отбрана на Българската армия качествено изменят своя облик и това изостря необходимостта от артилерийски и радиотехнически кадри. За тези 60 години са излезли над 50 000 офицери от артилерийското училище. Всички те проправят път към развитие и просперитет на българската армия, към овладяването на нови техники и въоръжение. Приносът на всеки един, минал през Артилерийското училище, е неocenим. Не може да се пренебрегне професионализъмът и отдадеността, с които работят преподавателите, и с мощен научен потенциал успяват да превърнат училището в реномирано висше учебно заведение. Възпитаниците на военното училище съумяват да се реализират в различни направления на обществения живот. Видни политици, държавници, поети, писатели, хора на науката, журналисти са преминали през артилерийската алма-матер. Те отстояват авторитета на учебното заведение не само в България, но и в чужбина на редица форуми и симпозиуми.

Уважаеми военнослужещи, преподаватели, курсанти, студенти, пожелавам ви здраве, дълголетие и успехи!

Нека да съхраним и да развиваме делото на Артилерийското училище!

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

ТОДОР ТОДОРОВ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ

От името на ръководството на Община Шумен и лично от свое име най-сърдечно ви поздравявам по случай 60-годишнината от създаването на Артилерийско училище в България, чийто наследник сте Вие!

Създадено през 1948 г. в София, само три години след това - през 1951 - то се премества в Шумен и оттогава до днес е неизменна част от картината на гарнизона и от развитието на града. Преобразуван през 2002 г. в съставна част на Националния военен университет „В. Левски”, шуменският Факултет по артилерия, противовъздушна отбрана и КИС продължава успешно да готви високо професионални офицерски кадри за Българската армия.

През тази години Шумен бе притегателен център за младите хора, решили да се отдадат на военната професия. Много от тях намериха реализация в нашия град, други успешно се вписаха в българската армия в други гарнизони.

Гордеем се, че военният факултет в Шумен разширява обсега си и наред с военните, обучава и цивилни студенти.

В този ден трябва да отдадем дължимата почит и на научните кадри, благодарение на които висока подготовка тук са получили над 50 000 специалисти.

На всички, съпричастни към съдбата на военните, пожелавам много здраве, лично и семейно щастие. Нека се множат професионалните Ви успехи в името и за доброто на България!

Честит празник!

**КРАСИМИР КОСТОВ
КМЕТ НА ОБЩИНА ШУМЕН**

От името на Общински съвет – Шумен, и лично от свое име Ви поздравявам с 60-годишнината на Артилерийското училище!

Вече 60 години Вие вдъхвате живот на стокманените стволове, пренасяте през времето най-ценните войнски добродетели и гарантирате сигурността на България.

Вие сте достойни представители на българската артилерия и защитавате героичното име на родната армия. Вярвам, че и занапред със своя неуморен труд ще продължите да допринасяте за нейния просперитет!

Пожелавам на всички Вас здраве, лично щастие и професионални
успехи!

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

ДАНИЕЛА РУСЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ШУМЕН

А
П

Позволете ми от името на ректорското
ръководство на Шуменския университет и
лично от свое име да Ви поздравя по случай
60-годишнината на Артилерийското училище.

Със съпричастност и радост всички ние
отбелязваме трайната диря, която оставяте
като научно средище в образователното прос-
транство на България. В продължение на
всичките тези години Вашият професионали-
зъм и активна позиция са Ви извоювали зас-
лужен авторитет.

Пожелаваме Ви нови и все по-големи професионални успехи, воля
и оптимизъм за преодоляване на предизвикателствата на времето.

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

ПРОФ. ДПН МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
РЕКТОР НА ШУМЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „ЕП. К. ПРЕСЛАВСКИ“

ИСТОРИЯ НА АРТИЛЕРИЯТА

СПОМЕНИ ЗА ТРИДЕСЕТГОДИШНИЯ ПЪТ В УКРЕПВАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА АРТИЛЕРИЙСКОТО УЧИЛИЩЕ ОТ 1953 ДО 1983 ГОДИНА

Генерал-майор Кирил Стоименов

Генерал-майор Кирил Стоименов е роден през 1925 г. Постъпва в армията през 1946 г. след завършване на школа за запасни офицери в 4-ти артилерийски полк в София, където е назначен за командир на взвод и батарея. Само три години по-късно вече е на служба в Министерството на отбрана. Службата му там преминава в Командването на артилерията. През 1953 г., две години след преместването на артилерийското училище в Шумен, е назначен за началник на Учебния отдел. Изиграва активна роля като дългогодишен началник на отдела по отношение на дейностите за задоволяване на нуждите на учебния процес. През 1958 г. за изключителните му заслуги в укрепването на училището със заповед на министъра на народната отбрана е награден с бинокъл. От 1959 г. заема длъжността заместник-началник по учебната част, той и началник на Учебния отдел. През същата година в училището е създаден Техничко-икономически съвет, на който е председател. През февруари-октомври 1963 г. завършва курс в СССР по изучаване на ракетни комплекси - оперативно-тактически ракети и тактически ракети. През 1965 г. е назначен на новата длъжност първи заместник-началник на училището, като едновременно с това продължава да изпълнява и длъжността началник на Учебния отдел. От 1969 до 1972 г. е първи заместник-началник на училището. От 1972 до 1983 г. - цели единадесет години - е началник на училището. Службата си завършва във Военна академия „Г. С. Раковски в София. Остава в историята на училището като един от началниците, допринесъл в голяма степен за изграждането на материално-техническата база и за научното и методическото развитие на преподавателския състав.

За мен е удоволствие да напиша тези редове, защото тук - в артилерийското училище в Шумен, оставих най-хубавите години от живота си

– три десетилетия. Това е време, изпълнено с много напрежение, труд и радост, постижения и разочарования.

Пътят на развитие на училището е свързан с възход, падение и разгром. Пълен с много изненади и преди всичко с амбиция за възход. Училището се създаде в сложна вътрешна и външна политическа и икономическа обстановка.

А
П

Генерал-майор Кирил Стоименов, началник на артилерийското училище от 1972 до 1983 г.

Когато пристигнах в артилерийското училище през 1953 г., учебните планове не осигуряваха необходимата подготовка на съвременния артилерийски командир. Преподавателският състав в болшинството си бе млад и неопитен. Организацията на войсковия живот и бит още повече затрудняваше учебния процес. Курсантите бяха заставени да се готвят за офицери и едновременно с това да отглеждат конската тяга за оръдията, т.е. да хранят, чистят и поят конете. Обучението много малко се отличаваше от това на школниците от Народната школа за запасни офицери „Христо Ботев”. Условиата още повече се влошиха с преместването на училището в Шумен, където курсантите преустройваха помещенията и учебно-материалната база. В живота и дейността на училището нещо куцаше и това бе учебният процес. Необходимо беше да се излезе от тази тежка и сложна обстановка, да се тръгне напред.

Започнахме с необходимостта да се увеличи срокът на обучение. Доказвахме го пред ръководството на Министерството на народната отбрана с всички възможни аргументи. На второ място се захвем с подготовката на преподавателския състав чрез изпращането му на курсове за повишаване на квалификацията, приемане на офицери, завършили наши и чуждестранни академии, чрез методически заседания в катед-

рите и самостоятелна работа. Голяма роля в това отношение изиграха представителите на Съветската армия в училището в лицето на полковник Плотников и полковник Вознесенски.

Инжекция за ускорено развитие на училището се оказа вливането в него на Висшата офицерска артилерийска школа (ВОАШ) и Зенитното училище през 1955 година. Училището бе попълнено с по-опитни и технически грамотни офицери. Създадени бяха нови цикли (катедри). То започна да се превръща в носител на техническия прогрес.

Полковник Кирил Стоименов присъства на профсъюзно събрание в ДНА Шумен, 1972 г.

Със затварянето на този цикъл от развитието за нещастие настъпи период на падение. Той е свързан със замяна на политотделите в училищата с партийни комитети. За беда в този период за началник на политотдела беше назначен неопитен политически офицер, изпълнен с амбицията да командва и да се разпорежда. Той влезе в остър конфликт с непосредствено подчинените му офицери и много командири, което доведе до неговото неизбиране за секретар на партийния комитет. Партийният комитет се попълни с офицери, носители на много отрицателни качества, а секретарят му беше политически неопитен и слабо устойчив. Това доведе до двувластие в училището и разколебаване на офицерския състав. В сравнително кратък период се случиха три самоубийства, което застави ръководството на Министерството да се намеси в дейността на училището. Така на сцената се появи генерал Желев с няколко офицери от 3-та армия. Някои от тях бяха неудачни за училището - като полковник Гочев, майор Кадрински, капитан Терзийски и др. За около две години настъпи затишие. Всеки се заслушваше, за да види от къде ще духне вятърът.

Вторият удар на падение нанесе генерал Врачев, тогава назначен за началник на Генералния щаб. Той закри висшия курс на обучение и върна училището на срок на обучение три години. Преподавателският

състав бе разпилян. Реално училището изостана в развитието си с 6-7 години. Смяната на генерал Врачев от заемания пост възстанови висшият курс на обучение, като осакати командния профил с четиригодишен срок на обучение. Грешката се осъзна, но беше много късно. Но все пак училището тръгна бавно напред.

Полковник Стоименов заедно с генерал Нешев връчват дипломите на поредния випуск млади офицери артилеристи

В този период на съживяване мощен стимул за бърз ход напред беше вливането в състава на училището на ракетните учебни центрове от Самоков и Марино поле. Възникнаха обаче трудности за организацията на учебния процес, за настаняването на бойната техника и изграждането на учебно-материалната база. Липсваше част от техниката, поради което бяхме заставени да изпращаме курсантите в частите да я изучават и да водят практическите занятия. Възникналите трудности умело се преодоляваха. Успешно се осъществи преквалификацията на курсантите и на офицерите слушатели от специалности земна, зенитна артилерия и артилерийско въоръжение в ракетчици от системите „земя-земя” и „земя-въздух”. В ход бе и преквалификация на част от преподавателския състав за нуждите на обучението на ракетчиците. В това време се създаде новият профил „Кибернетика и автоматизирани системи за управление”.

В началото на 80-те години училището навлезе в апогея на развитието си, характеризиращ се със следното:

1. Училището разполагаше със стройна система за подбор и изграждане на преподавателски състав. Основна форма бе придобиване на научни степени и научни звания. За около десетина години броят на кандидатите на науките и аспирантите от 7 нарасна на 71, а на хабилитираните – на 16 доценти и един професор. Прагът на стъписване пред

научната работа бе преодолян. Някои от катедрите се заеха с разработване на научни теми. Преподавателският състав бе най-голямото богатство на училището.

2. Създадохме стройна система за активизиране на курсантите към задълбочено изучаване на учебния материал. Те успешно разработваха дипломните си проекти за защита на инженерната си подготовка. Уверено и точно стреляха по земни и въздушни цели. Умело проверяваха ракетната техника и подготовката за боен пуск.

Тези изводи в продължение на няколко години бяха записвани в протоколите от държавните изпити. Това позволи на по-старшото командване да приема в училището да се учат курсанти от Виетнам, Мозамбик, Йемен, Етиопия и Сирия.

Генерал-майор Стоименов рапортува на заместник-министъра на отбраната генерал-полковник Мирчо Асенов по време на празника на училището в Шумен, 1976 г.

3. Училището изгради стройна система на организацията, планирането, воденето и отчитането на учебния процес. Бяхме осигурили всеки раздел от основните дисциплини до семестриалния изпит три пъти да се изучава и се прави проверка на придобитите знания. Всеки курсант от земната артилерия в годините на обучението си реално провежда 7 до 9 бойни стрелби. В учебните програми и частично в семестриалните разписания бяхме осигурили през седмицата курсантът да има един учебен ден за самостоятелна работа, в който да се подготвя за контролни работи, семинари, зачоти и др. В една учебна седмица не можеше да има повече от две основни учебни форми, като контролни работи и семинари. Командването на училището разполагаше с действаща циклограма за ръководство и контрол на проблемите на учебния процес.

4. Част от курсантския състав и младите преподаватели активно участваха в движението за техническо и научно творчество на младеж-

та (ТНТМ). Ежегодно от две до три разработки на представители от училището бяха награждавани със златен медал. Тогава младият офицер Живко Жеков, сега вече старши научен сътрудник първа степен, доктор на техническите науки, с помощта на професор Серафимов монтираха разработен от тях оптически прибор на космическия кораб „Салют – 6”.

5. Училището изгради богата учебно-материална база, състояща се от кабинети, лаборатории, полигони и букси в постоянната местостоянка, с приказармена база, състояща се от полигони за провеждане на бойна работа с ракетната техника и съпровождане на въздушни цели, с полева база на полигона до с. Марково, състояща се от автоматизиран винтовъчен полигон, и полигон за стрелба по морски и въздушни цели край Шабла. Голям е приносът в това отношение на съветниците генерал Лукашевич и Омеленчук.

6. Курсантите активно спортуваха и участваха във възпитанието на подрастващото поколение в любов към армията и вяност към родината както в град Шумен, така и в целия окръг.

7. За постиженията му по случай 30-годишнината от неговото създаване Държавният съвет награди училището с орден „Народна република България първа степен”.

За съжаление, след петото десетилетие училището навлезе в период на постепенно свиване и последващ разпад.

*Генерал-майор Кирил Стоименов посреща министъра на отбраната
армейски генерал Добри Джуров и командващия Сухопътните войски
генерал-полковник Христо Добрев*

СПОМЕНИ ЗА ТРУДНИТЕ ГОДИНИ ПРИ СЪЗДАВАНЕТО НА ВОЕННОТО АРТИЛЕРИЙСКО УЧИЛИЩЕ „Г. ДИМИТРОВ” В СОФИЯ И ПОСЛЕДВАЩОТО НЕГОВО РАЗВИТИЕ В ШУМЕН

Димитър Костадинов Йорданов

Още в самото начало на моите спомени за родното артилерийско училище искам да кажа, че в онези далечни години всичко се изграждаше с много лишения и напрежение. Такава беше ситуацията, когато училището се създаваше, а дори и по-късно в голяма част годините на неговото развитие.

Условно историята на артилерийското училище може да се раздели на четири етапа: **първи** – от създаването му през 1948 г. до преместването му в Шумен през 1951 г.; **втори** – от преместването му до 1959 г., когато израства като висше учебно заведение; **трети** – от 1959 до 2002 г. - развитие като висше военно училище; **четвърти** - след 2002 г. - като факултет „Артилерия, ПВО и КИС” на Националния военен университет „Васил Левски”.

В моето експозе ще се спра на историята до 1992 г., на която съм бил съвременник. Следващите етапи са познати на по-широк кръг от хора, поради което впечатленията ми няма да представляват особен интерес.

Първият и част от втория етап попадат в т.нар. *преход от капитализъм в социализъм* – преход в икономиката, идеологията, образованието, културата, изграждането на армията и т.н. Този преход, макар и с други цели и при други обстоятелства, носи много от белезите на сегашното преходно време. За съжаление над една четвърт от годините на следосвобожденската история на България са години на преход, което е не само спиращка, но и връщане назад.

Както се предполага, жилище, което е изградено за други цели, друг бит, физически остаряло, създава много проблеми. Училището беше настанено в казармите на Школата за запасни офицери и други поделения в квартал „Лозенец” до училище „Баба Тонка”, при гарнизонното стрелбище. Тези казарми по своята емкост, функционалност, архитектура и т.н. далеч не отговаряха на нуждите за военно учебно заведение с такъв профил на обучение. Разбира се за онова време друг избор нямаше. Ще се постарая да не анализирам обстоятелствата, а да отразя действителността.

Спалните помещения за батареи с числен състав над 100 души бяха общи. Леглата - железни, без пружини, с шини. Те бяха на два етажа, постлани със сламеници. Когато сутринта тръбата изсвирваше за става-

не и фелдфебелът започваше да брои: „едно, две, три...”, всеки курсант гледаше да стане по най-бързия начин. Имаше случаи, когато спящият на горното легло възсядаше долния. Поради недостиг на класни помещения част от спалните помещения се използваша като класни.

По-голямата част от курсантите в училището се обучаваха по специалност „Земна артилерия”. Това бяха Първи дивизион курсанти и Четвърти дивизион школьники. Втори дивизион включваше курсанти и школьники земна артилерия, техници и артилерийско инструментално разузнаване. Трети дивизион беше съставен от курсанти и школьники зенитна артилерия.

В земната артилерия, изключвайки армейската, оръдията се влачеха от конска тяга. Поради това числеността на конете заедно с тези на стопанска батарея бяха около 500. Всеки кон се числеше на определен курсант, а имаше и курсанти, на които се числяха по два коня. Често грижата за конете превишаваше тази за курсантите. Ако някой кон се разболееше, се анализираха причините и се проявяваше строго взискание. Арбитър беше ветеринарният лекар. Не дай си Боже, кон да умре, стигаше се до съд. Спомням си един случай, звучи като анекдот, но е действителност. В конюшната кон рита курсант. Последният беше наказан, за това, че не е внимавал.

Какво беше разпределението на времето за курсантите от конните батареи? Ставане от сън един час преди другите. Почти под строй на бегот в конюшната. Всеки си почиства коня, като за него има тоалетна кутия, в която се намират гребница, четка, чист парцал и клечка за почистване на копитата. След почистването конете се водеха на водопой, а след това курсантите се отвеждаха в столовата. Тази дейност, но без почистването, се повтаряше на обед и вечерта. За постоянните грижи за конете се назначаваха дневални, които ги хранеха, постилаха им слама и бдяха зорко някой кон да не се изходи на земята. За последното имаше приспособен съд, който се подлагаше под коня и урината се изливаше във варел. Конюшната трябваше да бъде чиста както спалното помещение. При положение, че конете са ползвани за занятие, те се подсушаваха и разхождаха половин до един час. Единственото удоволствие от гледането на конете беше ездата в празничните дни, провеждана в околностите на гарнизона.

Спрях се по-подробно на грижите за конете, за да се види каква част от времето на курсантите отиваше за тях. Както отбелязах, от конюшната курсантите се отвеждаха в столовата. Там се разполагаха повзводно около една маса, седнали на пейки. При влизане на дежурния офицер по команда всички ставаха на крака. Дежурният разрешаваше започване на храненето. Храната се държеше в баки, а дежурният по взвод разливаше в чинии с черпак. Консумирането на първо, второ и десерт, ако имаше такъв, започваше с разрешение на дежурния. След

храната по команда „стани” и „води” всички напускаха столовата. По този начин хранещите се бавно се научаваха да ядат по-бързо, иначе храната им оставаше неконсумирана. Храната беше нискокалорична и почти недостатъчна за млади хора с такъв натоварен дневен режим.

От столовата курсантите се водеха в класните помещения. Учебните часове бяха с продължителност от 50 минути, сутрин шест, следобед два и самоподготовка два часа. Учебната седмица беше от шест дни. Отпуск за курсантите имаше само в неделя след обяд.

Занятията се водеха от командирите на взводове и батареи, които бяха завършили училището или школа за запасни офицери. Те, разбира се, не можеха да бъдат специалисти по всичко. Учеха си уроците един ден преди обучаемите. Демонстрираха, но не можеха да дават знания. Когато един обучаващ не познава материала в пълен обем, той го преподава на парче, не може да го насочи към това, което му предстои. Преподавателите се брояха на пръстите на двете ръце, а завършили висше образование бяха двама-трима, като се изключат тези по обществените науки, току-що облечени във военна униформа. Завършили военна академия бяха само двама – подполковник Иван Главанакوف и майор Светослав Ламбриев, който носеше лампази на панталоните. Тогава завършилите академия старши офицери имаха право да носят лампази.

През онези години в България съществуваше така наречената *купонна система*. Офицерите освен вещеве и финансово доволствие получаваха и порцион в хранителни продукти. На тези, които се хранеха в стола, продуктите им се привеждаха там. Почти всички командири на взводове спяха в училището. Спомням си такъв курioзен случай. През август 1950 г. школниците вместо в старшини, бяха произведени в звание младши лейтенант. Дванадесет от тях, макар да имаха назначение в частите, бяха оставени в училището. За съжаление те не получиха доволствие от никъде. Ходеха с школнически дрехи, а с офицерски пагони. Не получаваха и заплата, но се хранеха в стола на Централния дом на народната армия (ЦДНА). Едва шест месеца след производството получиха заповед за назначение в училището. Ще отбележа, че в края на 1949 и началото на 1950 г. бяха променени званията на част от младшите офицери – офицерският кандидат, подпоручикът и поручикът добиха звания съответно младши лейтенант, лейтенант и старши лейтенант, като броят на звездичките на младшите офицери се увеличи с една. На всички офицери звездите на пагоните бяха подредени по нов начин. Фелдфебелите станаха старшини.

През 1950-51 г. международната обстановка се усложни. Войнишката служба се увеличи от 2 на 3 години, а за военноморските сили - на 5 години. Това доведе до увеличаване на личния състав на Българската народна армия, а от там и до нуждата от увеличаване на офицерския

състав. В училището се организираха краткосрочни 6- и 3-месечни курсове за подготовка на офицери измежду войнишкия състав. Личният състав на училището нарасна неимоверно много. Голяма част от старшините в училището бяха произведени в звание младши лейтенант.

От 1948 до 1958 г. училището ежегодно излизаше на полеви лагер. През 1949 г. в Банкя, 1950-1951 г. в Самоков, 1952 г. в село Мараш, от 1953 г. на лагер „Свобода”. Лагерите започваха от 1 май и завършваха в края на септември. Излизането на лагер край град Самоков стана колесно с конна тяга и влекачи. Настаняването беше в района на Висшата офицерска артилерийска школа (по-късно район на ракетната бригада). Районът, в който се провеждаше лагерът, може да се каже, че беше романтичен – през него минаваха води с бистра, студена вода от река Искър. Личният състав се разполагаше на палатки. По-голямата част от занятията бяха практически. Тактическите занятия се провеждаха на местността Ридо. До там се отиваше под строй и с песен. Част от занятията по огнева служба (бойна работа) се провеждаха на полето, а оръдията се теглеха с коне. Преди и след занятието се форсираше река Искър. През 1951 г. на Ридо се проведе състезание по артилерийска стрелба. Първенец излезе пишещият тези редове, който беше награден от началника на цикъл „Артилерийска стрелба” в училището майор Мермерски с романа „Подпалвачи”. Бойните стрелби се провеждаха на местността Дъбова глава и на Белчински бани, а когато лагерът се устройваше край Банкя, стрелбите бяха на полигона на Сливница. През 1950 г. беше извършен едnodневен поход до седемте рилски езера при пълно бойно снаряжение. Походът беше труден, но впечатляващ. През 1951 г. се проведе едnodневен поход до връх Мусала и двудневен до Рилския манастир. През това лято се заговори, че училището ще се премести в Плевен или в Шумен.

След парада на 9 септември 1951 г. на 10 септември личният състав с цялото имущество и бойна техника се натовари на влакова композиция и на 11 септември пристигна в Шумен. На училището бяха дадени три района: **първи район** – в близост до сегашния РУМ; **втори район** – района на сегашния артилерийски факултет плюс този на квартал „Херсон”; **трети район** – района на сегашната община и окръжна библиотека. Освен тях училището получи района на Чалък табия и лагер „Свобода”. Последният имаше по-малки размери от сегашния.

Район номер две беше застроен със стари казарми, част от които турски, с дебели над 1 метър стени. Нови сгради бяха само щабът, двата блока източно от него, този, където е медицинска служба, двата блока на зенитните дивизии и така нареченият „червен салон”. Някои от плацовете бяха чакълирани, а другите не. Битовите условия не се различаваха съществено от тези в София, освен по наличието на класни помещения за всички. Характерното за Шумен беше безводието. Ня-

маше вода да се избърснем. Конете се водеха на водопой в Дивдядово. В сградата на щаба тогава се настани щабът на училището, а на третия и четвъртия етаж – щабът на шуменската дивизия, който по-късно се премести в сградата на данъчното. Учебният процес се провеждаше по подобие на този в София. Нямаше електрически звънци и занятията започваха и завършваха по сигнал от тръбач.

По време на обучението на курсантите най-голямо внимание се обръща на занятията на местността. Самоков, 1950 г.

През 1952 г. училището излезе на лагер в курията до село Мараш. През тази година по дърветата имаше много гъсеници, нямаше препарати за унищожаването им и падаха като круши по земята. Курсантите бяха настанени в иззидани бараки, а офицерите - на квартири в село Мараш. Характерното през това лято бяха многото нощни учебни тревоги. В селото хората се питаха да не би да е започнала война. На свръхсрочно служещите беше забранено да напускат гарнизона (село Мараш). Полевите занятия се провеждаха по посока на селата Салманово, Суха река и Златар.

Накратко ще се спра на дисциплината. До 1951 г. много леко се раздаваха тежки наказания. Тогава за срочно служещите съществуваше наказание „под оръжие” с разработване на записка. За свръхсрочно служещите – домашен арест. Това бяха наказания, които уронваха достойнството на човека. По-късно те отпаднаха от дисциплинарния устав.

През периода 1950-1952 г. началник на училището беше полковник Ангелов – изключително подготвен офицер, с голям войскови опит, бил е командир на артилерийско отделение (дивизион) на фронта. Беше

много дисциплиниран, но и вискателен към подчинените. За себе си веднъж разказа следното. Като дежурен офицер, както е по устав, му се полага да спи от 00.00 до 02.00 часа. Ляга, върти се и не може да заспи. По едно време се опипва по шията и установява, че копчето на якичката не е закопчано (тогава куртките бяха затворени с високи яки). Закопчаваша го веднага и заспива. Дали това, което разказва, е истина, или не – той си знае.

*Занятие по огнева служба по време на полевия лагер
на Корията до с. Мараиш, 1952 г.*

През есента на 1952 г. се проведе една тревога в присъствието на министъра на отбраната генерал Петър Панчевски. След нея полковник Ангелов беше преместен във Военна академия като заместник-началник на факултет. За началник на училището беше назначен подполковник Нешев, един ерудиран офицер, с който се поуспокои обстановката. За съветник беше назначен полковник Плотников, изключително възпитан и интелигентен офицер.

През периода 1951–1953 г. отчетността беше много лоша – вещева, бойна и т.н. На една проверка от Министерството на народната отбрана се установи, че едно оръдие не е зачислено на никого. Нещата по поддържане на въоръжението и техниката се пооправиха, след като за началници на тези служби бяха назначени Монеv и Атанасов.

Причините за неудовлетворителната дисциплина могат да се търсят преди всичко във все още младия и неукрепнал офицерски състав. По-голямата част от офицерите бяха с три-четиригодишен опит, а 50 % бяха завършили школа за запасни офицери. Често се чуваха гласове „аз ще се уволня”. В интерес на истината трябва да кажа, че военната служба беше сурова, а работното време – нерегламентирано. След 18.00 часа имаше задължителна самоподготовка до 20.00 часа. През този период училището беше конгломерат от профили и специалности – пълен курс, съкратени курсове, офицерски курсове, школа за специалисти по артилерийско инструментално разузнаване, школа за запасни офицери, сержантски курсове, инженерен курс за офицери и др. Това изискваше висока организация и координация, планиране на доволствие, учебен процес, управленска дейност и т.н. Известно сътресение, а може би и мобилизация внесоха проведените съкращения на офицерски състав в периода 1955–1958 г. Тогава бяха съкратени почти всички офицери, постъпили като юнкери преди 1944 г. Между тях имаше много подготвени – Катеринов, Радуков, Асен Христов, Възелов, Милко Йосифов, Манахилов, Манчев и др. Голяма част от тях впоследствие завършиха висше гражданско образование и станаха професори, ръководители на катедри и т.н. На нас, тези, които останахме на служба, ни трябваша доста години, за да ги достигнем.

Преподавателите до 1965 г. се назначаваха без конкурс, курсантите постъпваха също без конкурс, чрез изпращане от военните окръжия по препоръка на местните партийни и комсомолски организации. Имаше и такива с незавършено средно образование. За курсантите това продължи до към 1956 г. Спомням си учебната 1953-1954 г., когато от випускните класни отделения (второкурсниците – до 1954 г. училището беше с двугодишен срок на обучение) бяха отделени най-слабите курсанти и от тях формирани две класни – минохвъргачи и противотанкисти. Всичко това и още много друго даваше отражение на успеха, поведението и дисциплината като цяло.

С течение на времето не само чрез уставите, а и организационно по линия на партийните и комсомолските организации започна изграждането на съзнателна дисциплина. Провеждаха се събрания, даваха се отчети, самоотчети, поръчения, търсеше се персонална отговорност на всеки. Наред с взискателната работа от командирите, такава се извършваше и от колективите. В резултат на тези нови форми дисциплината укрепваше, духът на курсантите растеше.

През този период започна процес на подобряване на учебно-материалната база. На лагер „Свобода” курсантите бяха настанявани в тухлени бараки. Занятията се провеждаха в района на лагера или на винтовъчния полигон, който започваше от лагера и стигаше до Бештепе. Полевите занятия се провеждаха по направление Бештепе, Макак,

Златна нива. По-късно артилерийско-стрелковите тренировки се провеждаха в Дивдядово.

Курсанти провеждат занятие в кабинет, 1956 г.

До 1974 г. училището не разполагаше със собствена полева база. Артилерийските стрелби се провеждаха на временно отцепени райони – Лозево, Ришкия и Върбишкия балкан, с. Ивански, Благово. От 1974 г. училището се сдоби с голям полигон – полигон „Марково“, оборудван по последна дума на техниката за тогавашните условия. Беше изградена и приказармена учебно-материална база на лагер „Свобода“.

През първите години на училището учебно-материалната база не беше развита. Кабинетите, лабораториите, полигоните бяха крайно недостатъчни, а наличните - оборудвани с подръчни средства и примитивна техника. Литературният фонд бе оскъден. Курсантите ползваха единствено записки. С течение на времето сградният фонд нарастваше, повишаваше се квалификацията на преподавателите. С отпускането на все повече средства за нуждите на училището то с все по-бързи темпове достигаше гражданските учебни заведения.

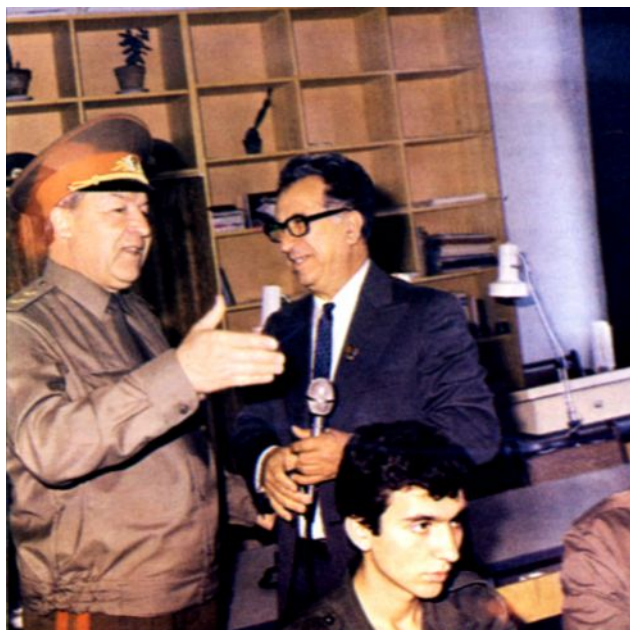
През 1955 г. за началник беше назначен генерал-майор Ангелов, който беше родом от трънския край и имаше афинитет към строителството. Той даде началото на новото строителство в училището. Той беше пионерът, а генерал-майор Стоименов продължи делото му. Построиха се нови сгради за спални помещения, учебни блокове, столова, физкультурен салон, киносалон, кабинети, лаборатории, полигони. Училището придобиваше нов, съвременен вид. Подборът на курсантите ставаше все по-добър. Преподавателският състав в по-голямата си част беше с висше образование. От 1955 г. военноспециалните катедри се комплектуваха с преподаватели, завършили военна академия, което продължи до 1962 г.

А
П

През 1959 г. беше приет първият випуск курсанти за висшисти, т.е. училището стана висше учебно заведение. Много от кандидат-курсантите бяха завършили средното си образование със златен, сребърни медали и отличия. Преподавателите по всички дисциплини бяха висшисти. Някои придобиха научни степени и звания, израстваха в професионално отношение. По-късно за командири на курсантски взводове се назначаваха най-добрите випускници, завършили петгодишния курс, а за преподаватели тези, завършили военна академия. В катедрите бяха изградени кабинети, лаборатории, полигони по последна дума на техниката, използваха се много технически средства, впоследствие компютри и др. Бяха разработени лекции, учебни пособия върху целия учебен материал. Направени бяха учебни филми и др. Широко развитие получи процесът на техническо и научно творчество на младежта, научноизследователската работа и т.н.

Подобриха се и условията за живот. Курсантите спяха на хотелски начала, а се хранеха в ресторантски условия. Ако трябва да се сравняват тези години с началните, то като че ли бяха изминали векове. Може би трябва да се направи филм, който да покаже развитието на строителството, бита, учебното дело, възпитанието и в крайна сметка - големия възход за един сравнително кратък исторически период.

Училището мереше ръст вече не само с военноучебните, а и с гражданските висши училища, с висшите военни училища в други страни, като в много отношения беше по-напред от тях.

*Среща на о.з. полк. доцент
Димитър Йорданов с
началника на Одеското
висше военно
артилерийско училище в
Шумен по време на
официална визита на
делегация на училището в
отговор на българското
посещение в Одеса,
Шумен, 1989 г.*

О.з. полк. доцент Йорданов се награждава за изключителни заслуги към българската артилерия с почетна грамота и икона на св. Варвара, Шумен, 2006 г.

Началникът на НВУ „В. Левски” бриг.-ген. Георги Георгиев награждава о.з. полк. доц. Йорданов по случай Празника на българската артилерия 11 март, Шумен, Драматичен театър „В. Друмев”, 2005 г.

СПОМЕНИ ЗА НАЧАЛНИТЕ МЕСЕЦИ ПРИ СЪЗДАВАНЕТО НА ВОЕННОТО АРТИЛЕРИЙСКО УЧИЛИЩЕ В ГР. СОФИЯ И ПОСЛЕДВАЩИТЕ НЯКОЛКО ГОДИНИ

Иван Бончев

През 1948 година бях на действителна военна служба като офицер в бившата Артилерийска школа, дислоцирана в гр. Сливница. Изпълнявах длъжността „специална служба”. Участвах в провеждането на всички учения и бойни стрелби, както и занятия на артилерийския полигон.

*Поручик Иван Бончев
7-и дивизионен артилерийски полк,
гр. Самоков, месец юли 1943 г.*

Един ден в началото на месец септември се провеждаше занятие със стрелби на полигона. Стрелбите се провеждаха с действителни бойни припаси, каквито имаше в неограничени количества за немските оръдия („ромеловки”). Ръководител на стрелбите бе началникът на школата подполковник Иван Главанаков. В предобедните часове на полигона пристигна лек автомобил, от който излезе офицер от Министерството на народната отбрана. Той извика настрани за разговор подполковник Главанаков. След разговора, който не продължи много, подполковник Главанаков прекрати занятието и нареди да се приберем в казармения район. Колкото и тайно да беше съобщението на офицера от министерството, новината се разнесе – ще има реорганизация и Артилерийската школа трябва да се прибере в София.

Негласно е създадена комисия за проучване и подготовка на жилищните помещения, гаражи, стопански сгради и учебни блокове на тогавашната Школа за запасни офицери. В това време беше заповядано да се подготви цялата материална част и битовото обзавеждане за пренасяне в сградите на школата за запасни офицери на улица „Черни връх” № 2 в София.

Подготовката продължи до края на месец септември. През това време научихме, че се създава военно артилерийско училище.

В началото на месец октомври 1948 г. се подготви първият ешелон, който начело с подполковник Иван Главанакوف потегли за София. Същият пътуваше във верижна машина „Бюсинг”, а аз по-назад в друга машина. В един момент близо до едно мостче над плитък дол веригата на „Бюсинг”-а блокира и понеже се движихме с нормална скорост, машината скочи в дола, като при това подполковник Главанакوف счупи ръка. Точно в момента, когато трябваше да се включи в подготовката за създаването на артилерийското училище, той излезе от строя.

В първите седмици след пристигане в новия район на мен ми се възлагаха задачи в помощ на устройването на щабната работа и създаване на условия за започване на учебния процес. Щабът на училището с всичките служби в първичен вид се помещаваше в първия етаж на учебния блок на бившата Школа за запасни офицери.

Тъй като с началника на училището Иван Христов Цонев бяхме близки, той редовно ми поставяше задачи. Казвам, че бяхме близки с него, защото служих в 4-ти дивизионен артилерийски полк в София в началото като началник на Мобилизационна секция, а от месец април 1947 г. като началник на специална служба. Тогава аз обслужвах 4-ти дивизионен артилерийски полк, 1-ви противовъздушен полк, разузнавателната дружина и др. Полковник Цонев много ме уважаваше и ми имаше доверие. Заедно с него съм ходил в дома му на ул. „Рачо Петров”, пресечка на ул. „Раковска”.

В новия щаб, все още непълен, се развиваше напрегната работа за подготовка на учебния процес. Бяха привлечени моите близки познати офицери – Стоян Ботев Ников, Петър Петров Петров, Петър Георгиев Филков, Филип Ганчев, Яко Молхов, Борис Иванов, Христо Тодоров Казасов – отличен специалист по автомобилна техника, старшина Илия Мизилков, познат ми от 7-и дивизионен артилерийски полк в Самоков (впоследствие му е присвоено офицерско звание), старшина Кандарашев също от Седми дивизионен артилерийски полк. Тук трябва да добавя големия специалист по артилерийско въоръжение и добър военен педагог Калчев. Същият след напускане на армията продължи работа в Министерството на машиностроенето.

Преди започване на редовните занятия в работата по подготовката се включи капитан (тогава) Нешо Видев Нешев.

Редовните занятия започнаха във втората половина на месец ноември 1948 г. с доста недовършени работи и недоимъци откъм учебни пособия, предмети, помагала и различни други материали.

При съставянето на щатното разписание аз бях назначен за взводен командир. Това беше само формално. В действителност със започване на учебната година бях включен за преподавател във Висшите офицерски артилерийски курсове (ВОАК) в отделението за командири на батареи. Курсът беше шестмесечен и завърши на 29 април 1949 г., което е видно от издадената ми книжка за успеха и поведението ми. Към ВОАК имаше и друго класно отделение - за командири на дивизии. Курсът завърши с провеждане на теоретични изпити и бойни артилерийски стрелби. Началник на ВОАК беше подполковник Кискинов. Успехът тогава се оценяваше по петобална система.

След завършване на ВОАК бях назначен за началник щаб на дивизия с командир капитан Нешо Видев Нешев. По това време завърши първият випуск артилерийски командири, някои от които след това продължиха службата си в артилерийското училище, между които Хлеббаров, Нихтен Панайотов и др.

Като началник-щаб на дивизия служих до промените в училището, които се извършиха през есента на 1949 г., когато за началник на училището беше назначен Христо Тонев Ангелов. С него бяхме заедно на фронта - той като командир на 5-о артилерийско отделение към Първи артилерийски полк, а аз като командир на разузнавателно отделение. С неговото идване преди започване на учебната година бях назначен за началник на Планова секция към Учебния отдел с началник капитан Петър Филков.

През този период планирането на занятията се извършваше ежеседмично. Това създаваше много напрежение. Трудностите произтичаха от факта, че трябваше да се планират занятия на повече от 50 класни отделения. За целта се съставяше огромно разписание (като голям чаршаф), в което се вписваха занятията по дни, дати, часове, предмет, тема и номер на занятието. Работеше се само с черен молив и гума. Разписанието следваше да бъде готово до обяд в петък, за да могат съответните преподаватели да си направят нужното извлечение за своята заетост. Вследствие на допуснати грешки имаше случаи, когато един и същ преподавател фигурираше на две места по едно и също време. За съставяне на разписанието ми помагаша двама школьници, които бяха на стаж в училището.

В София артилерийското училище беше посещавано от партийни ръководители, началници и командири на артилерията към МНО, като Георги Димитров, Васил Коларов, генералите Георги Дамянов, Петър Панчевски и Иван Михайлов. При едно от посещенията на ген. Георги Дамянов бях специално назначен за дежурен по училище. Спомням се

как имах честта да го посрещна в училището с рапорт. Висши политически и военни ръководители са посещавали училището при полагане на военна клетва от курсантите.

Събрание в столовата на Артилерийското училище в Лозенец, София, 1949 г.

През лятото на 1949 г. училището беше на кратък лагер в района на гр. Сливница, а през лятото на 1950 и 1951 г. на лагер в Самоков. Там се живееше само на палатки.

Ще споделя един макар на пръв поглед комичен, но в същото време и неприятен случай. В началото на пролетта на 1950 г. група офицери начело с началника на училището полковник Христо Танев Ангелов отидохме с автобус до Самоков. Целта беше да проучим района и условията в бившия 7-и дивизионен полк от Висшата артилерийска школа за летен лагер на артилерийското училище. На връщане от Самоков се отбихме в крайпътно заведение край Горни Пасарел. След като обядвахме и се почерпихме, дойде време да потеглим. В един момент някой започна да пее „Брала мома къпини...” и всички му запригласяхме. Покъсно се оказа, че някой, който е присъствал в заведението, е донесъл за случилото се на министъра на народната отбрана. Назначено беше дознание и началникът беше наказан с „несъответствие по служба”, което той прие много болезнено.

При провеждане на изпитите в края на учебната година в Самоков на мене беше възложено да изпитам курсантите по конна подготовка и конска сбруя.

Към 1951 г. училището беше в много голяма степен стабилизирано, окомплектувано с кадри. Обучението на курсантите се провеждаше при нормални условия. В тези условия се получи изненадващо нареждане училището да се предислоцира в гр. Шумен, тогава Коларовград. След като разбраха за преместването, мнозина от офицерите, старшините и

А
П

волнонаемните служители подадоха молби да бъдат освободени от армията. Мотивите им бяха, че семейно и битово са се устроили и евентуалното им преместване в Шумен ще се отрази зле на бита им. Някои въобще не тръгнаха за Шумен, други тръгнаха с условие, че при първа възможност ще бъдат заменени или освободени.

*Офицери от артилерийското училище на излет край Самоков, р. Искър.
Иван Бончев, Ганчо Ив. Ганев, Михаил Арнаудов, Богданов, Дудов, 1950 г.*

Началникът на Строево организационното отделение капитан Борис Иванов категорично отказа да тръгне за Шумен и за такъв бях назначен аз. Поех длъжността в сложна обстановка. Веднага след получаване на разпореждането за дислоциране в Шумен летният лагер в Самоков се прекрати. Личният състав на училището се прибра в София и започна подготовка за предислоцирането. Първото, което беше необходимо да се направи, беше създаване на комисия, която да проучи новия район за разполагане на щаб, учебни зали, жилищни помещения, битови сгради, конюшни, паркове и гаражи, складове за вещеве имущество и хранителни припаси. След като всичко това се уточни, започна формирането на товарните железопътни ешелони. Първоначално се планираха пет ешелона, но в крайна сметка се оказа, че ще бъдат 7-8. Заместник-началникът на училището по учебната част полковник Михаил Арнаудов, аз като началник на Строево организационното отделение и други офицери комплектувахме и натоварени ги експедирахме за Шумен. Началникът на училището полковник Христо Тонев Ангелов и заместник-началникът по строевата част Спас Велев Дерибеев посрещаха ешелоните в Шумен и настаняваха хората и имуществата в предварително определените места. Докато се устроят спалните помещения, курсантите спяха върху слама, застлана с платница, в класните помещения над първата столова. Обстановката в новия район беше твърде

неугледна. Имам предвид старите казармени спални помещения и безразборно разположените други битови и спомагателни сгради и помещения. Липсваше всякакво благоустрояване.

В последния железопътен ешелон за Шумен пътувах аз със семейството си, включително малко дете на 11 месеца. Въпреки че всички ключове на военните квартири бяха в мен, докато се ориентирам къде да се настаня няколко денонощия прекарахме в една стая на първия етаж на щаба на железни легла и сламеници.

Като съзнателен, дисциплиниран и изпълнителен човек, аз не приех предложението на полковник Дядов – началник-щаб на Командването на артилерията в МНО, да остана в София като началник свръзки в командването на артилерията. Имах такава възможност, а освен това бях битово устроен с жилище на улица „Алабин” 25, близо до съдебната палата.

С пристигането в Шумен всички заварени неудобства не намалиха желанието на хората за пълноценна работа. Напротив, всеки проявяваше самоинициатива за създаване на по-добри битови условия и такива за нормалния учебен процес. Началниците на училището полковник Христо Танев Ангелов и след него полковник Нешо Видев Нешев успешно мобилизираха всички за причастност към реализиране на замислените дейности за подобряване на общия облик на училищния район, а така също за подобряване на условията за нормален учебен процес и битовите условия. В скоро време настъпиха промени. Голям принос в това отношение имаше заместник-началникът по тила полковник Петър Митев, който със своята пословична настоятелност пред по-горни ръководни органи успяваше да осигури средства, материали и работници. Той самият обичаше да казва: „Когато някой ме изгони през вратата, аз намирах начин да мина през прозореца, но да реша въпроса”. Много труд и персонал беше ангажиран за осигуряване с въглища на отоплението на класни, спални и административни помещения. Училището получаваше цели вагони с въглища, които се разтоварваха на гарата и с каруци се докарваха в училището от личния състав на домакинската батарея. Имаше случаи работници да отклоняват каруци с въглища за своите домове. Всяка сутрин в училището след почистването им от сгурията се зареждаха стотици печки с въглища. За щаба на училището въглищата се стоварваха в приземните (избените) помещения под работните канцеларии и от там на ръце се изнасяха по етажите. По-късно наред с другите подобрения беше създадено парно отопление и пералня. За това основната заслуга е на полковник Митев и полковник Калнъков.

Като началник на Организационно строево отделение изпълнявах функциите, които се изпълняваха от назначените по-късно началник-щабовете. Ръководех деловодството, секретна секция, кадровата служба със старши лейтенант Янко Петров, караулната служба и много други

дейности, които ми се възлагаха от началника на училището. Когато началникът на училището полковник Христо Ангелов отсъстваше за няколко дни, замествах го аз.

*Капитан Иван Бончев произнася реч
на празника на училището в Шумен,
юли, 1953 г.*

По указания на началника моя беше редакцията на всички заповеди по назначаване, уволнение, командировка, повишаване в звание, наказания и много други. Ежедневно в късните часове на деня бях приет на доклад. На мен се възлагаше да изработвам и докладвам на съвещания месечните анализи за състоянието на дисциплината, спазване на уставите, вътрешния ред и гарнизонната служба, контрола по работата на обслужващия персонал. Началниците на училището лично се интересуваха и следяха за контрола на вътрешния ред, опрятността, чистотата в района на спалните и класни помещения. Особено строг беше контролът за спазване на разписанията за занятията от преподавателите.

Сещам се за дребен, но показателен случай в тази връзка. В един момент беше сигнализирано, че в някои класни помещения не достигат табуретки за сядане. Началникът на училището полковник Ангелов разпорежи всички курсантски батареи да се строят на плаца с табуретките по класни отделения. Провери се навсякъде, да не би да са укрити табуретки, след което се направи преразпределение съгласно нуждите.

През тази година в училището имаше съветник от Съветската армия, полковник Никон Афанасиевич Плотников. Много способен и подготвен офицер, човек, който беше готов да оказва помощ и съдействие при изработването на учебните програми, а така също и за провеждането на административната и командна дейност от командирите от всички степени. Никога не напускаше училището вечер, докато начал-

никът не напусне. Спомням си една вечер, когато бях приет на доклад от полковник Нешо Нешев (часът беше след 23.00). В кабинета присъстваше полковник Плотников. Той забеляза как в един момент полковник Нешев, уморен, в един момент задряма. Тогава полковник Плотников му каза на руски език: „Полковник Нешев, хайде приключвай и да си ходим“.

Началникът на училището полковник Нешев, когато по план следваше да влезе на контрол по дадена дисциплина, отделяше много време за подготовка по съдържанието и метода на преподаване на определената тема и занятие. Той въведе контролните листи за извършен контрол от контролните органи. Аз извършвах редовно контрол по спазването на вътрешния ред, носенето на наряда и чистотата.

Известно време наред със служебните си задължения изпълнявах и длъжността партиен секретар на щабната партийна организация, в която бяха включени и други служби (ветеринарна, домакинска и др.), което ми създаваше допълнително напрежение.

На 1 октомври 1953 г. бях изпратен на десетмесечен курс във Висшата офицерска артилерийска школа (ВОАШ) в гр. Самоков. Началник на школата тогава беше генерал Ангел Стоянов Ангелов, бъдещ началник на артилерийското училище.

През учебната година и на выпускния изпит ут. курсанта е показал следния среден успех.

№	Дисциплини	УСПЕХ	
		среден	само
1	Полет, подготовка...	5	отличен
2	Щабна служба	5	отличен
3	Стрелба, подготовка...	5	отличен
4	Стрелба, подготовка...	5	отличен
5	Финансова подготовка...	5	отличен
6	Висша математика...	4	добър
7	Руски език...	4	добър
8	Политическа подготовка...	5	отличен
9	Тактическа подготовка...	5	отличен
10	Артилерийска служба	4	добър
11	Огневая подготовка...	5	отличен
12	Сериен и артилерийски...	5	отличен
13	Телеграфична и АТС...	5	отличен
14	Автомоб. подготовка...	4	добър
15	Колесна подготовка...	5	отличен
16	Огневая подготовка...	5	отличен
17	Физика, математика...	5	отличен
18	Артил. метео-служба...	5	отличен
19	Фотограмметрия...	5	отличен
20	Радиолокация...	5	отличен
21	Статистическа подготовка...	4	добър
22	Машинно чертане...	5	отличен
23	Школовско...	5	отличен

№	Дисциплини	УСПЕХ	
		среден	само
24	Стрелба...	5	отличен
25	Колесна...	5	отличен
26	Дисциплина...	5	отличен
27	Огневая...	5	отличен
28	Полет, мат. част...	5	отличен
29	Артилерийски...	5	отличен
30	Бойни припаси...	5	отличен
31	Военно...	4	добър
32	Безопасност и дисциплина...	5	отличен
33	Артилерийски...	5	отличен
34	Телеграфична на металите...	5	отличен
35	Артил. и пех. взривчат.	5	отличен
36	Вътрешна балистика...	5	отличен
37	Провод на арт. мат. част и бойни припаси...	5	отличен

При общ. среден успех 4.56, общо старшинство 5.7, курсанта с звание (или не) успешно изпълнил на изпитане. В.О.А.Ш. № 23 от 1953 г. (Собств.)

В-к на училището: Цорев / Началник на В.О.А.Ш.: Ангелов

Книжка за успеха и поведението на поручик Иван Бончев, удостоверяваща преминат курс „Командири на батареи“ във Висшата армейска артилерийска школа към Народното военно артилерийско училище

Бившите конюшни на 7-и дивизионен артилерийски полк бяха преустроени като класни стаи, където се провеждаха занятията. Бях включен в класно отделение за командири на дивизиони. Занятията се водеха преди и след обяд, а вечер от 18.00 до 22.00 часа беше време за самоподготовка. Въобще курсът беше много интензивен. Аз нормално се

прибирах в квартирата след 22.00 часа. Някои от курсистите ношуваха в школата. Храната беше закуска, обяд и вечеря безплатно.

В школата преподавателският и команден състав беше със солиден опит и познания.

Много често преподавателите, влизайки в час, обявяваха, че ще се проведе „летучка”, т.е. задава се учебният въпрос и писмено на лист се дава отговор или се решава задача за около 10–15 минути. След като се обяви краят на времето за летучката, преподавателят събираше листовете и на следващия ден ги връщаше с оценки. Провеждаха се периодични изпити, а накрая на курса по конспект за всеки предмет курсистите се явяваха на изпит.

Зимата на 1953/1954 г. беше много голяма, особено в Самоков. Помня, че старши лейтенант Митю Радунов ми се обади от Шумен да вземе от дървата, които бяха приготвени за зимата. Същата зима в училището е проведен голям зимен походен лагер, за който научих от колегите. Походният лагер се проведе при много тежки зимни условия и поради това преустановен, като всички се прибират в училището без тежката материална част, поради невъзможност тя да се докара в дълбокия сняг.

Съпругата ми беше бременна с второто ни дете, затова през месец ноември 1953 г. я доведох в Самоков. За квартира се възползвах от поканата на нашето близко приятелско семейство Христо и Минка Казасови. Те имаха две деца и с очакваното наше второ дете ставахме 8 души в две стаи без всякакви сервизни помещения. Вода и тоалетна имаше само на двора. Не чувствахме трудностите и прекарвахме, може да се каже, весело. Когато се роди второто ни дете (момиче) на помощ в тази тясна квартира дойде и майката на поручик Христо Казасов, преподавател във ВОАШ. През май 1954 г. отведох съпругата и децата си в село Тича, Котленско на „летен лагер” при майка ми. След завършване на курса през юли 1954 г. всички се прибрахме в Шумен. Както се вижда, курсът ми премина през доста перипетии.

През 1954 г. имах възможност да кандидатствам за слушател във Военната академия, но не сторих това. През същата година при щатните промени бях назначен за началник на офицерските курсове за преподавателска подготовка. За началник на Строево организационно отделение беше назначен майор Такев. В курсовете се обучаваха както взводни, така и батарейни командири. Като началник на курса имах и заместник-командир по политическата част (името му вече не си спомням).

През февруари 1955 г. бях повикан в Централния комитет на БКП. Съвещанието се ръководеше от секретаря на ЦК на БКП Тодор Живков. Когато се съобщаваха имената на хората, участващи в събирането, разбрах, че съм представен от Околийския комитет на БКП в Котел с искане да премина на организационна работа. Самият Тодор Живков не

беше наясно за каква работа точно ме изискват. Дадоха ни големи рула с нагледни агитационни материали и ни освободиха. На това предложение на Околийския комитет на БКП аз категорично възразих. Първо, не знаех каква работа ще ми предложат и къде. Второ, никой не ме е питал за съгласие и, трето, бях прослужил повече от 13 години в армията и считах, че там ми е мястото. На последно, но не по важност място беше това, че аз имах четиричленно семейство, устроено в Шумен, и всяко местене ще представлява огромна трудност. По всички тези въпроси бях приет на разговор в организационния отдел на Централния комитет на БКП. Там заявих, че не желая да напусна армията. Беше ми заявено да си изпълнявам досегашната работа като офицер, а по въпроса ми ще искат лично обяснение защо ме искат на работа и как ще бъде устроен. Какво е разговаряно впоследствие не зная, но повече не ме потърсиха. Междувременно и аз самият се заинтересувах защо от Котел са ме предложили. Не ми се даде ясен отговор и аз си продължих работата в училището, докато през ноември 1955 г. ми се съобщи, че във връзка с решението за намаляване числеността на армията мен ме съкращават. Каза ми се, че аз по-лесно ще се устроя, още повече че вече имаше искане за преминаване на организационна работа. И така срещу новата 1956 г. - на 25.12.1955 г. - бях съкратен без всякакво обезщетение, само с последната заплата. Направих опит да се върна в армията, за което занимавах доста инстанции – МНО, ЦК на БКП и други, но въпросът беше решен окончателно.

При получаване на заповедта за съкращението ми два дни началникът на училището полковник Нешев и кадровикът капитан Янко Петров се чувстваха неудобно да ми съобщят това, но аз вече бях научил. Мога да кажа, че съкращението преживях тежко, защото се бях свързал дълбоко с армията, което остави дълбоки следи в моя живот и поведение - всякога да се чувствам офицер.

Снимките са от личния архив на Иван Бончев

СПОМЕНИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ПО РУСКИ ЕЗИК И НАЧАЛНИК НА КАТЕДРА „ЧУЖДИ ЕЗИЦИ” В БИВШЕТО ВВАУ „Г. ДИМИТРОВ” – ГР. ШУМЕН

Иванка Асенова Бончева

От 1 март 1950 г., все още студентка III курс руска филология, поради липса на преподаватели по руски език бях назначена за хоноруван преподавател в Артилерийското училище. От посочената дата, с прекъсване от две години поради майчинство, прослужих в училището до пенсионирането си – 1 септември 1981 г.

Когато постъпих на работа, училището беше в гр. София, район Лозенец.

В началото изпитвах неувереност, но следвайки примера на по-възрастната и опитна преподавателка госпожа Благонадежна постепенно се адаптирах към обстановката и повишавах методическите си знания при преподаването на езика.

Началник на Учебен отдел беше майор Петър Терзиев Филков и заместници капитан Стоян Ников и капитан Петър Петров.

Повечето от курсантите бяха по-възрастни от мен. Изпращаха ги от военните окръжия по места. Бяха много дисциплинирани, имаха желание да усвоят руски език, но трудно им се удаваше. Някои нямаха завършено средно образование, други бяха воювали на фронта. Опитвах се, доколкото ми беше възможно, да им оказвам помощ чрез консултации.

Изпитът се проведе в Самоков. Председател на комисията беше капитан Цанко Георгиев Милов.

Курсантите се опитваха да отговарят на въпросите, доколкото това им се удаваше, но някои бяха толкова зле с материала, че нямаше как да не пиша и слаби оценки. При разбора обаче капитан Милов им задаваше въпроси от политически характер и ми казваше: „Др. Бончева, момчетата са добре ориентирани политически и заслужават да бъдат офицери.” И двойките ставаха на тройки.

През септември 1951 г. Военното артилерийско училище беше преместено в гр. Шумен. Съпругът ми капитан Иван Бончев, аз и синът ни, който не беше навършил 1 година, пристигнахме с последния ешелон на гара Шумен и отидохме в щаба. Нощта прекарахме в една стая на първия етаж върху две маси. На следващия ден се преместихме в квартира.

Така свързах целия си съзнателен и активен живот с Военното артилерийско училище „Г. Димитров”.

Няколко години бях единствена жена преподавателка. Нямаше стая за преподавателите и прекарвах междучасията в коридора. Нямаше опасност да закъснея за влизане в час.

Но дойдоха и други цивилни преподаватели и се създаде една общообразователна катедра с началник математика Любен Патев. Дадоха ни стаи на четвъртия етаж в щаба. Преподавателите по чужди езици – руски, френски и немски, бяхме „звено” към катедрата. Ръководител на звеното бях аз и колегите често се шегуваха, наричайки ме „звеноводка”.

Първата общообразователна катедра с началник Любен Патев

През 1970 г. Командването на училището взе решение да създаде катедра „Чужди езици”. В нея влизаха 9 преподаватели и 1 лаборант. За началник бях назначена аз. Първите преподаватели бяха: по руски език – Иванка Бончева, Радка Турлакова и Станка Цанева; по френски език – Евтим Христов и Мария Спецова; по немски – Златка Вачкова, Светла Симеонова и Женья Проконова. По-късно звеното по немски език се увеличи с още един преподавател. В следващите години настъпиха още някои промени в състава на катедрата. Изпратиха ни по разпределение Галя Пенова – преподавателка по френски език. При различните промени в катедрата са работили още няколко преподаватели: по руски език – Юлия Златева и Светлана Станева; по френски – Татяна Ковачева; по немски – Венетка Ночева, Симона Михайлова, старшина-школник Христо Мечкаров. Като лаборант най-дълго работи Радка Янкова.

Още след създаването на катедрата преподавателският състав си постави голямата и отговорна задача да разработи план за усъвършенс-

А
П

тване на чуждоезиковото обучение във военно училище. До тогава ние използвахме предимно учебна литература от гимназиите и Шуменския университет. Изпратиха ни учебници и от Военна академия „Г. С. Раковски” – София. Налагаше се да създадем учебници, чието съдържание да съответства на военните дисциплини, които се изучаваха в артилерийското училище.

Отначало съставяхме упражнения с военна тематика и постепенно разработихме и издадохме по няколко учебника по руски, френски и немски.

Оказа се, че и това не е достатъчно. Ние редовно следяхме за развитието и усъвършенстването на учебната и материалната база. Издействахме няколко магнетофона, правихме записи, които използвахме успешно в асовете по чужди езици.

Огромни бяха изненадата и задоволството ни, когато ни съобщиха от Учебния отдел, че ще получим езикова зала. Това беше една мечта, която се сбъдна неочаквано за нас. Пристигнаха двама чешки специалисти, които оборудваха кабинета и проведеха кратко обучение с преподавателите за усвояване на най-необходимите познания при използването на техниката в езиковата зала.

С чешките техници, доставили и монтирали първата езикова зала за катедра „Чужди езици”

Започнахме работа с голям ентузиазъм. Разработихме упражнения и в работата на всеки курсант, като се включвахме в кабините и оказвахме необходимата помощ. Отначало имахме доста неприятности, понеже някои курсанти се опитваха да разговарят помежду си или да слушат музика, но след като се убедиха, че всичко това не може да остане скрито, започнаха сериозно да работят по програмата.

Скоро усилията ни се оправдаха. Командването на училището оцени ползата от обучението в езикова зала и отново бяхме приятно изненадани, като получихме още 2 езикови зали с подобро качество и по-съвременни възможности за работа по усвояване на учебния материал. Направихме график за ползването на залите и повече класни отделения имаха възможност да работят в тях.

Първата зала беше дадена на катедра „Артилерийска стрелба”.

През онези години (70-80-те на миналия век) тази наша придобивка имаше голямо значение. В обучението навлизаха най-модерни технически средства и това, че ние вече ги притежавахме, повдигаше не само нашето самочувствие, но и това на командването. Залите се показваха на всички гости и проверяващи. Чакахме ги с часове да дойдат при нас и демонстрирахме възможностите на апаратурата.

Незабравими ще останат посещенията на министъра на отбраната генерал Добри Джуров и съветския генерал Судец. След като говорихме за ползата от езиковите зали, той ме попита дали не съм руския. Отговорих му, че дядо ми е руснак от Орловска губерния. Като войник в Орловския полк той се сражавал на връх Шипка за освобождението на България по време на Руско-турската война. Пазя този спомен и до сега, защото видях, че това много го трогна.

Още с постъпването ми на работа във Военното артилерийско училище в Шумен председателят на Окръжния комитет на профсъюза на административните служители предложи да се изгради профгрупа от цивилните служители и работници, които бяха около 40 души. Избраха мен за профгрупорг. По-късно, когато броят на профсъюзните членове се увеличи, създадохме профорганизация. Избраха ме за член на профкомитета и завеждах културно-масовата работа. В същото време бях член на Окръжния комитет на профсъюза и от 1961 г. – член на Централния комитет на профсъюза до пенсионирането ми през 1981 г. През 1963 г. бях избрана за председател на профкомитета в училището и изпълнявах тези свои обществени задължения също до 1981 г.

Профорганизацията се разрасна до 400 души, създадохме 18 профгрупи и положихме всички усилия да бъдем в челните редици сред градските организации. В профгрупите се провеждаха мероприятия според възможностите и интересите на техните членове.

От своя страна профкомитетът провеждаше викторини, организираше отбелязването на някои празници, като Осми март, Бабинден, Но-

ва година, рождени дни. Особено внимание отделяхме на честването на бележити дейци от нашето богато историческо минало. Интересувахме се и от постиженията на световноизвестни личности.

Генерал-майор Желев награждава профсъюзни членове

Със задоволство мога да отбележа, че осъществихме няколко екскурзии до забележителни места в България, които оставиха много приятни спомени у профсъюзните членове.

Редовно снабдявахме нуждаещите се с карти за балнеосанаториуми или за почивка.

На 1 май награждавахме профсъюзни членове, които старателно и съвестно са изпълнявали служебните си задължения и са участвали активно в провеждането на профсъюзните мероприятия.

Отговорник за профсъюзната организация в училището беше зам.-началникът по политическата част – отначало полк. Стоянов, а след това полк. Вацов.

Работихме много добре и с двамата. Винаги са ни помагали при нужда. Началникът на училището генерал-майор Стоименов уважаваше нашите искания и ние се стараехме още по-добре да работим.

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА НА АРТИЛЕРИЯТА

МОДЕЛ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РАЗХОДА НА БОЙНИ ПРИПАСИ ПРИ ПОРАЗЯВАНЕ НА ЦЕЛИ (ОБЕКТИ) ОТ ПОЛЕВАТА АРТИЛЕРИЯ

подп. Красимир Марков

След извършените промени в Българската армия и нейната трансформация, в частност редуцирането на артилерийските системи съгласно декларираните способности, се налага преосмисляне и оценка на огневите възможности на полевата артилерия и нейното бойно използване. В резултат на това бе изработена и впоследствие приета Тактическа доктрина на полевата артилерия на Българската армия, в която се разглеждат основите на използването на полевата артилерия в различните видове бойни операции и операции, различни от война, както и ръководството и управлението на артилерийските подразделения и формирования, техните щабове, роля, място и задачи в съвременните операции. Имайки предвид, че в една съвременна операция основна роля по нанасянето на поражение играе полевата артилерия, която се явява и основно средство за огнева поддръжка в нашата армия, е необходимо да бъдат преразгледани и наново оценени огневите ѝ възможности. Един от основните критерии и показатели за оценка на огневите възможности е разходът на бойни припаси за нанасянето на поражения и загуби на цели (обекти) от полевата артилерия и различните артилерийски огневи средства. Изразходваните бойни припаси за поразяване на цел или обект са един от основните елементи в системата на огневата поддръжка при определянето на критериите за използване на артилерията.

Като се имат предвид наложените изменения, става ясно, че трябва да се промени бойното използване на полевата артилерия, което налага и актуализация на редица показатели и изисквания. Ето защо целта на предложения модел за изчисляване и определяне на разхода на бойни припаси е да бъде максимално актуализиран разходът на снаряди при нанасяне на поражения на цели или обекти с използване на различни видове артилерийски системи.

В модела са приложени принципите за изчисляване на разхода на бойни припаси, базиращ се на теоретичните основи на артилерийската стрелба, и извършените до сега практически изследвания в областта на осколъчното поразяване при стрелба от закрити огневи позиции. Тези

два основни принципа са синтезирани така, че теорията и практиката да се допълват и припокриват взаимно.

Разходът на снаряда зависи от редица фактори, като точност на попадение, вид на снаряда; способ на обстрел; среда; характер на целта и др. Всички тези характеристики, които оказват влияние върху ефективността при стрелба могат да бъдат детайлно отчетени, но някои от тях ще ги пренебрегнем в предложения модел, имайки предвид, че целта на модела е да покаже структурата и начина за неговото създаване, а не детайлно прилагане и отчитане на всички въздействащи фактори, още повече че някои от тях не оказват съществено влияние и не повишават значително ефективността на стрелба.

Моделът се базира на прилагане на закона за нормалното разпределение на случайната величина като вероятностна характеристика, числените характеристики, определени по експериментален път в таблиците за стрелба на различните артилерийски системи, и размерите на приведените зони за осколъчно поразяване при стрелба по системи, калибър и разстояние на стрелбата.

Всяка цел или обект има определени размери, определящи неговата площ (лице) която е необходимо да бъде поразена максимално ефективно и равномерно. Всеки снаряд или мина има определени (експериментално) размери на приведените зони за осколъчно поразяване при стрелба по открито или укрито разположени жива сила или бойна техника.

Следователно лесно може да се определи броят на приведените зони за осколъчно поразяване

$$N_3 = \frac{S_{\text{ц}}}{S_{\text{п}}},$$

където: $S_{\text{ц}}$ – размери на целта, m^2 ;

$S_{\text{п}}$ – приведена зона за осколъчното поразяване, m^2 (ПЗОП);

N_3 – брой на зоните.

Така определените брой зони за поразяване дават количеството или броя на зоните, които е необходимо да бъдат поразени. Това показва, че снаряд или мина, попаднал в центъра на приведената зона за осколъчно поразяване, ще нанесе максимално и с голяма вероятност поражение. Оттук се стига до извода, че е необходимо да се определи вероятността за попадение на снаряда в центъра на приведената зона за осколъчно поразяване. Това може да бъде определено с помощта на закона за нормалното разпределение на случайната величина.

$$f(x) = \frac{0,399}{\sigma_x} \exp - \frac{[(x-a)^2]}{2\sigma_x^2},$$

Понеже целта се намира в плоскост XOZ, то за да бъде определена вероятността за попадение, се прилага законът за нормалното разпределение на случайната величина на плоскост.

$$f(x) = \frac{0,399}{\sigma_x} \exp - \frac{[x - m_x]^2}{2\sigma_x^2} \quad \text{и} \quad f(z) = \frac{0,399}{\sigma_z} \exp - \frac{[z - m_z]^2}{2\sigma_z^2}$$

или

$$f_{(x,z)} = \frac{0,159}{\sigma_x \sigma_z} \exp - \left[\frac{(x - m_x)^2}{2\sigma_x^2} + \frac{(z - m_z)^2}{2\sigma_z^2} \right],$$

тоест, вероятността за попадение е едновременно случващо се събитие в две направления ще бъде изразена като произведение между две вероятности.

$$P_{\Pi} = P_x \cdot P_z,$$

където: P_{Π} - вероятност за попадания в центъра на приведената зона за осколько поразяване (ПЗОП)

$P_x \cdot P_z$ – вероятността за попадение в центъра на даден участък (интервал) по осите X и Z.

За да имаме надеждно поразяване на целта или обекта, е необходимо да има най-малко едно или повече попадания в приведената зона за огнево поразяване. За тази цел трябва да се определи броят на произведените изстрели в тази зона, които зависят от определената вероятност за попадания. Това може да бъде определено с помощта на формулата на А. Н. Колмогоров или чрез Нютоновия бином.

$$P = 1 - (1 - P_{\Pi})^n$$

$$P_{n,m} = \frac{m!}{n!(m-n)!} p^n \cdot q^{(m-n)}$$

Ефективността на огъня е степенувана съгласно нанесените загуби. Ако изхождаме от определените степени, общият необходим брой снаряди, надеждно попаднали в целта, ще бъде именно исканата функция на степента на поразяване.

Следователно съгласно формулата на А. Н. Колмогоров можем да приемем, че вероятността за поразяване ще е именно тази степен на поразяване. Използвайки тази формула, чрез необходимите преобразувания намираме броя снаряди, които трябва да бъдат изстреляни и по

същество са функция от вероятността на попадение, зависеща от точността на системата и степента на поразяване.

$$n = \frac{\ln(1 - P)}{\ln(1 - P_{\Pi})},$$

където: P – зададена степен за поразяване;

P_{Π} – вероятността за попадение зависеща от системата;

n – необходим брой снаряди за нанасяне на поражение, зависещ от зададената степен на поражение за приведената зона за осколько поразяване.

От израза се вижда, че колкото повече вероятността на попадение се увеличава (системата е по-точна), толкова повече ще намалява броят на снарядите за нанасяне на необходимото зададено (искано) поражение и обратно.

Крайният разход на снаряди съгласно зададената степен на поражение се да определя, като умножим необходимият брой изстрели за една приведената зона за осколько поразяване на броя на зоните

$$N = N_3 \cdot n.$$

След заместване се получава формулата, по която може да се определи необходимият разход на снаряди съгласно исканата степен на поразяване.

$$N = \frac{S_{\Pi} \ln(1 - P)}{S_{\Pi} \ln(1 - P_{\Pi})}.$$

Пример:

Да се определи необходимият разход на снаряди за нанасяне на загуби до 30 % и до 10 % на открито разположен команден пункт на машини с размери 100x100 m, отдалечен на разстояние 10 km от огневите позиции. Стрелбата се води със 122-mm самоходна гаубична батарея 2С-1. Заряд „Пълен”. Осколько-фугасна граната ОФ-462. Взривател РГМ-2.

Решение:

Определяме вероятността за попадение в центъра на ПЗОП за интервал, симетричен спрямо центъра на разсейването в разстояние и направление.

$$P_{\Pi} = \Phi\left(\frac{m}{Bg}\right)\Phi\left(\frac{\ell}{B\delta}\right) = \Phi\left(\frac{15,2}{23}\right)\Phi\left(\frac{7,6}{6,3}\right) = 0,3438 \cdot 0,5856 = 0,2,$$

където: $m = 15,2\text{ m}$ – размери на приведената зона за огнево поразяване по фронта

$\ell = 7,6\text{ m}$ – размери на приведената зона за огнево поразяване в дълбочина;

$B_g = 23\text{ m}$ – срединно отклонение в разстояние;

$B_b = 6,3\text{ m}$ – срединно отклонение в направление;

$P = 0,2$ – вероятност на попадение в центъра на приведената зона за огнево поразяване.

2. Определяме необходимия разход на снаряди, както следва:

а) за нанасяне на 30 % загуби на целта

$$N_{\text{сн}} = \frac{S_{\text{ц}} \ln(1 - P)}{S_{\text{п}} \ln(1 - P_{\text{п}})} = \frac{10^4 \ln(1 - 0,3)}{460 \ln(1 - 0,2)} = 35\text{сн}$$

б) за нанасяне на 10 % загуби на целта

$$N_{\text{сн}} = \frac{10^4 \ln(1 - 0,1)}{460 \ln(1 - 0,2)} = 10,4\text{сн}$$

Приема се 11 снаряда.

Моделът за работа дава идея как обосновано, кратко и с прилагане на досега известните опитни резултати от поразяващото действие на осколките, съчетани със законите на вероятността, може опростено да се докаже и намери разходът на снаряди за поразяването на различни по характер и размери цели и обекти с използването на различни по калибър артилерийски системи.

С помощта на този метод може да бъде изчислена и създадена таблица за нормите на разхода на снаряди по калибри, характер и размери на целите.

Теоретични основи на артилерийската стрелба – книга първа – Теория на вероятностите: Издателство на МО „Св. Г. Победоносец”, София, 1996.

Таблица за стрелба на 122-мм СГ 2С-1 ТС № 0141. Стрелба и управление на огъня на земната артилерия (оръдие, батарея, дивизион). МНО, 1978.

Правила за стрелба и управление на огъня на земната артилерия (ПС и УО) – първа част. Издателство на МО „Св. Г. Победоносец”, София, 1998.

ПРЕГЛЕД НА ЧУЖДЕСТРАННИЯ ПЕЧАТ

СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА РЕГИОНАЛНА СИГУРНОСТ

*Генерал-майор Питър М. Ванджел,
командващ полева артилерия на САЩ, началник на Артилерийското училище
на САЩ във Форт Сил, командир на Центъра за усъвършенстване на кадри
по огневата поддръжка*

Генерал-майор Питър Ванджел получава първо офицерско звание лейтенант от полевата артилерия със завършване на Университета в Ню Хемпшир в рамките на т.нар. Корпус за подготовка на офицери от резерва (Reserve Officers Training Corps - ROTC). След базов офицерски курс във Форт Сил, Оклахома, служи на различни длъжности като старши лейтенант в Чакмакли, Турция, и Форт Браг, Северна Каролина. През септември 1980 година поема командването на щабна и поддържаща батарея, а по-късно и на трета батарея на 2-ри артилерийски дивизион от 321-ва полева артилерия на 82-ра въздушнодесантна дивизия във Форт Браг, Северна Каролина. След службата във Форт Браг се обучава във висш пехотен офицерски курс във Форт Бенинг, Джорджия. След това командва новобранска рота в Кантон, Охайо. Следва длъжността командир на 2-ра батарея от 2-ри дивизион на 77-а полева артилерия (MLRS) от състава на 5-и армейски корпус в Германия. По-късно продължава службата в Германия като оперативен офицер S3 в 1-ви дивизион на 27-а полева артилерия (MLRS). Следва длъжността помощник-началник на оперативно отделение в Щаба на 41-ва артиле-

рийска бригада. По време на операции „Пустинен щит“ и „Пустинна буря“ той се завръща в 1-ви дивизион на 27-а полева артилерия (MLRS) като началник-щаб на дивизиона. След операция „Пустинна буря“ завършва командно-щабен колеж във Форт Ливънурд, Канзас. След колежа служи като изпълнителен помощник на директора на управление J5 – „Стратегия, планиране и политика“ в Съвместния щаб във Вашингтон. След това поема командването на 5-и дивизион от 3-та полева артилерия във Форт Сил, където изпълнява длъжността от юни 1994 г. до юли 1996 г. От юли 1996 г. до май 1997 г. е назначен в Командването за личен състав (по-късно наречено Командване за човешките ресурси). През юни 1998 г. завършва Национален колеж по отбраната. Отново се завръща във Форт Браг, където служи като старши офицер по планирането в 1-ва група за координиране на бойни операции към 18-ти въздушнодесантен корпус, а по-късно – през юни 1999 г. поема командването на 18-та артилерийска бригада на корпуса. След командването на бригадата продължава службата като началник щаб на 1-ва пехотна дивизия през юли 2003 г. Последва завръщане във Съединените щати, където става заместник-командващ в Командването за подготовка на войници за сухопътните войски на САЩ във Форт Нокс, Кентъки. През август 2004 г. става началник на артилерията на 18-и въздушнодесантен корпус. След развърщане на корпуса за участие в операция „Свобода за Ирак“ през февруари 2006 г. е координатор на огневата поддръжка в Щаба на многонационалния армейски корпус в Ирак. Предпоследната длъжност, която заема, е директор на „Стратегия, планиране и политика“ G3/5/7 в кабинета на заместник началник-щаба във Вашингтон.

Военните му награди и отличия включват: медал за безупречна служба, медал за заслуги с три дъбови листа, медал „Бронзова звезда с дъбов лист“, награден знак за майстор парашутист, четири чуждестранни парашутистки наградни знака, награден знак на Щаба на Сухопътни войски, награден знак за заслуги в набирането на войници и награден знак за началник на съвместен щаб.

От 2007 г. е командващ на полевата артилерия на САЩ и началник на артилерийското училище на САЩ и на Центъра за усъвършенстване на кадри по огневата поддръжка във Форт Сил, Оклахома.

Дейностите по сътрудничеството за регионална сигурност (СРС) укрепват взаимоотношенията на САЩ със страните по целия свят. Като част от дейностите на СРС осигуряването на необходимото огнево поразяване със смъртоносни и несмъртоносни средства е важно не само за

Сухопътните войски на САЩ, но и за многото наши съюзници и приятели. По време на последните посещения в Европа стана ясно, че командирите от полевата артилерия работят активно по различни разработки в това направление. Моето намерение е да се създаде международна общност за изследвания в областта на огневото поразяване, в която ще можем да обсъждаме с нашите съюзници въпросите, свързани с огневата поддръжка във всякакви условия на обстановката. Ние работим, за да достигнем времето, когато артилеристите по целия свят ще могат да вдигнат телефона, да се свържат едни с други и да обсъждат свободно всякакви въпроси по огневата поддръжка.¹

АНГАЖИМЕНТИ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО ЗА РЕГИОНАЛНА СИГУРНОСТ В ЕВРОПА²

/Изграждане на коалиции/

Майкъл Р. Истмън

Подполковник Майкъл Р. Истмън е офицер от полевата артилерия на САЩ. Той е личен помощник на американския генерал, командващ Американските военни сили в Европа USAREUR и 7-а американска армия, дислоцирана в Хайделберг, Германия. Служил е като началник-щаб на артилерийски дивизион, началник на оперативно отделение S3 на дивизионната артилерия на 1-ва пехотна дивизия в Бамберг, Германия. Бил е асистент по политически науки във Военната академия на САЩ в Уест Пойнт. Притежава две магистърски степени и готви докторантура по политически науки в Масачузетския технологически институт. От юни 2008 г. поема командването на 2-ри артилерийски дивизион от полевата артилерия на 4-та бригадна тактическа група от състава на 1-ва бронирана дивизия във Форт Блис, Тексас.

Отчитайки съвременните изисквания за водене на коалиционни бойни действия, сътрудничеството за регионална сигурност се явява приоритетна задача за сухопътните войски, назначени в състава на Американските военни сили в Европа (USAREUR). Полевата артилерия е била и ще продължи да бъде основен участник в процеса на сътруд-

¹ Думи на генерал-майор Питър Ванджел, публикувани в списание "Fires". A Joint Professional Bulletin for US Field & Air Defense Artillerymen, May-June 2008, sill-www.army.mil/firesbulletin/, p. 12

² Статията е препечатана от списание "Fires". A Joint Professional Bulletin for US Field & Air Defense Artillerymen, May-June 2008, sill-www.army.mil/firesbulletin/, p.p. 15-16

ничеството за регионална сигурност (СРС) в Европа. Наличието на определени фактори създава уникални предимства за артилерийските сили, разположени в Европа, в зоната на действие на сътрудничеството за регионална сигурност. Американските военни сили в Европа могат да се похвалят с близостта до редица страни, които имат голямо желание да се обучават и тренират съвместно със сили на САЩ. Освен това много от нашите настоящи партньори, и по-специално тези от Източна Европа, поддържат военна структура, насочена към подготовка на механизирани и бронетанкови сили, включващи значителен брой бойни единици на полевата артилерия, които са предназначени за поразяване на реални цели. Най-накрая, първокласната тренировъчната среда, осигурена в Съюзническия многонационален център за подготовка в Графенвор, Германия, и големият избор от полигони, разположени в съседните страни, осигуряват нужните условия и разнообразни възможности за бойна подготовка на сравнително ниска цена.

Българският ефрейтор Иван Танев от 38-и пехотен батальон помага на редник Закари Бейкър от 1-ви дивизион от 94-та полева артилерия при зареждане на българска лека картечница по време на междусъюзническо запознаване с оръжията в тренировъчния полигон в Ново Село, България (снимка: редник 1-ви клас Кристъл Абот - връзки с обществеността на Южноевропейските целеви оперативни сили)

Настоящите оперативни изисквания ограничават нашата способност да използваме тези предимства през последните години, но съществува огромен потенциал и общността на полевата артилерия в Европа ще бъде ключов участник в сътрудничеството за регионална сигурност за в бъдеще. Основният приоритет на американските военни сили в Европа (USAREUR) е бил и е да осигуряват формирания, обучени и в

готовност за нашите ангажименти към войната срещу тероризма. Оперативното темпо в Европа, подобно на това в САЩ, осигурява по-голяма част от нашите оперативни войскови единици да се намират в състояние от цикъла „непосредствено преди развърщане – развърщане – последващо развърщане”. Това постави сериозни предизвикателства към способността на армията да осигури необходимите многонационални учения и повлия върху честотата на мероприятията по сътрудничеството за регионална сигурност през последните няколко години, като със сигурност не намали тяхната важност.

План на сътрудничеството за регионална сигурност

Военните действия в мирно време, както е определението в наскоро издадения Боен устав 3-0 /Операции/, обхващат „всички военни дейности, включително и тези на други страни, които имат за цел да създадат среда за сигурност в мирно време. Тя включва програми и учения, които американските военни провеждат с други страни, за да формират международната среда, да подобрят взаимното разбирателство, както и взаимодействието с договорните партньори или потенциалните коалиционни партньори.” Планът за сътрудничество за регионална сигурност на Европейското командване определя изпълнението на тази важна функция, поставя приоритетите за изпълнението на военните задачи в Европа, а частите на американските военни сили в Европа изпълняват този план в качеството на сухопътен компонент на театъра на военните действия. Артилерийските части в Европа са разположени така, че да могат да си взаимодействат с много от нашите европейски съюзници, а ръководството на американските военни сили в Европа е определило условията за доработване на този потенциал през следващите няколко години. Инвестицията, вложена в сътрудничеството за регионална сигурност в Европа, през последните няколко десетилетия се е отплатила с огромни дивиденди. Достатъчно е човек да погледне само настоящите ни операции в Ирак и Афганистан за доказателство. По-голяма част от страните, участващи със сухопътни сили в двете операции „Свобода за Ирак” и „Трайна свобода”, са от зоната на отговорност на Европейското командване.

Затвърдени връзки

Съществуват редица фактори, които влияят върху решението на дадена страна да участва във войната срещу тероризма. Фактът обаче, че и дългогодишните съюзници, и новите партньори от цяла Европа имат желанието и необходимия опит да действат безпроблемно в коалиционни бойни действия със силите на САЩ, кореспондира пряко с ангажиментите към сътрудничеството за регионална сигурност. Тези ангажименти са поети, за да се изгради партньорският капацитет, да се

осигури оперативна съвместимост и да се подсилят военните връзки между тези страни и САЩ. Общите процедури, съвместимостта във въоръжението и техниката и споделеното доверие, които са толкова жизненоважни за успешните операции, са резултат от многогодишно сътрудничество и ангажираност към този процес.

Ползи за полевата артилерия

Артилерийските части извличат допълнителни ползи и възможности като резултат от сътрудничеството за регионална сигурност в Европа. Много от нашите партньори, и особено тези от Източна Европа, поддържат военна структура на силите, която е изградена за нуждите на тежки бронирани и механизирани формирования, а полевата артилерия често е основен компонент от техните сухопътни сили. Това предоставя двустранни възможности за военни действия. Съществува засилен интерес не само към развитието на умения за интегриране на усилията по прилагане на несмъртоносно въздействие, които са изключително важни за успеха на борбата срещу бунтове и размирици, но и много от нашите европейски съюзници запазват силно желание да споделят тактики, техники и процедури, които се отнасят до нашите по-традиционни същински артилерийски компетенции. Артилерийските формирования с предно базиране са доволни от близостта до тези европейски партньори, така че възможностите за учения с реално провеждане на бойни артилерийски стрелби в страни като България, Република Чехия и Румъния предоставят още един изключителен начин да се развият партньорски потенциални способности и близки взаимоотношения чрез сътрудничество за регионална сигурност.

Оперативните изисквания възпрепятстват до известна степен усилията на Американските сухопътни войски в процеса на сътрудничество за регионална сигурност, но въпреки това полевата артилерия остава ключов участник в настоящите дейности. През последните 12 месеца се осъществи успешен обмен на сержанти между Великобритания и части на Националната гвардия на САЩ от Индиана, Мичиган, Канзас и Илинойс. Втора батарея от 2-ри дивизион на 123-та полева артилерия (105-mm) от Маком, Илинойс, осъществи успешна взаимна размяна на малки части с Териториалната армия на Великобритания от 16 до 30 юни 2007 г. За активния компонент на сухопътните войски полевата артилерия изигра централна роля в един от най-съществените етапи от мероприятията на войските в Европа по отношение на сътрудничеството за регионална сигурност през изминалата година. От август до октомври 2007 г. войници от 1-ви дивизион на 94-та полева артилерия (MLRS) работиха съвместно с войскови части от България и Румъния като елемент от първата ротация на Съвместните оперативни сили „Изток“, където е главното място за учения на Американските сухопътни

А
П

войски в Източна Европа. Дивизионът беше основна войскава единица на многонационалните сили за това многонационално учение, участва в различни занятия, вариращи от стрелба с индивидуални леки оръжия, занятия в полигонни условия за подготовка на разчета (екипажа), занятия с взвод с бойна стрелба, ситуативни тренировъчни учения и други занятия за придобиване на умения от войниците във взаимодействие със съответните румънски и български части. Оперативна група от 1-ви дивизион от 94-та полева артилерия (MLRS) проведе учения на местността и в двете страни, включващи тренировъчния полигон в Ново село, близо до авиобаза “Безмер” в България, и преден оперативен район в авиобаза „Михаил Когалничану”, Румъния. Ротацията на Съвместните оперативни сили „Изток” беше приета изключително добре от всички участващи страни. Ето защо бъдещите ротации ще се разширят, за да обхванат развърщането на допълнителни части от активния и резервния компонент на Американските сухопътни войски в България и Румъния, да осигурят по-голямо съюзническо участие и необходимия потенциал за учения с бойни артилерийски стрелби, включващи минохвъргачки, оръдейна артилерия и реално използване на различни сензори.

*Български войник (вдясно) наблюдава американски войник от 1-ви дивизион на 94-та полева артилерия. Американските и българските войски тренират заедно с румънски пехотинци в румънския тренировъчен полигон „Бабадаг” по време на заключителната фаза на съюзническо учение във Военновъздушна база „Михаил Когалничану”, Румъния
(снимка: сержант Ейми Милам - връзки с обществеността за Европа на Американските сухопътни войски)*

Предстоящи задачи пред полевата артилерия

Като се имат предвид изискванията на съвременната оперативна среда, участието на полевата артилерия в сътрудничество за регионална сигурност в Европа през изминалата година беше фокусирано по-скоро върху нестандартните мисии, отколкото върху традиционните основни компетенции. Това е разбираема последица от изискванията към нашите оперативни сили, както и от акцента, поставен върху развитието на партньорските възможности за ангажираност в среда за противодействие срещу размирици. Предстоящите многонационални ротации на Съвместното военно ротационно командване например, като цяло не се фокусират върху интеграцията на смъртоносни и несмъртоносни въздействия. Подготовката на артилерията напоследък беше ограничена до подготовка на войскови формирования на нашите партньори за конкретните бойни действия, акцентиране върху такива форми на бойна подготовка като „отговор на противников огън, воден от закрити огнени позиции” и обучение на войници от международния контингент за основни задачи като извършване, например, на оценка на резултата от въздействието на различни видове боеприпаси според характеристиките на разрива на боеприпаса. Остава обаче за в бъдеще необходимостта от увеличаване на акцента върху планирането, осигуряването и интегрирането на огневата поддръжка с използване на смъртоносни и несмъртоносни средства. Накратко, артилерийските формирования на Американските сухопътни войски в Европа имат няколко преимущества, които откриват добри перспективи за сътрудничеството за регионална сигурност през идните години. Географската близост на нашите международни партньори, високата компактност на европейските артилерийски формирования, които имат желание за съюзническо сътрудничество, и средата за обучение, която осигурява редица места с широк кръг от възможности за обучение, се комбинират, за да направят Европа изключително място за осъществяване на сътрудничество за регионална сигурност. Нашите инвестиции в тази програма донесоха големи дивиденди за САЩ, нейните коалиционни партньори и новите съюзници. Общността на полевата артилерия е в готовност да играе централна роля в развитието на програмата „Сътрудничество за регионална сигурност” на Американските сухопътни войски в Европа за в бъдеще.

Превод: Валентина Енева

АРТИЛЕРИЙСКИ НОВИНИ

САМОХОДНИ ГАУБИЦИ БЯХА ИЗВЕДЕНИ ПРЕД КОНГРЕСА НА САЩ

Самоходната гаубица NLOS-C на Капитолийския хълм

Сухопътните войски на САЩ организираха показ на прототип на самоходните артилерийски гаубици NLOS-C (Non-Line of Sight Cannon) на Капитолийския хълм във Вашингтон. Както се съобщава в прессъобщението на американските сухопътни войски, представената на Националната алея точно срещу сградата на Американския конгрес нова самоходна гаубица е достъпна за оглед от всички желаещи. Гаубицата NLOS-C стана първата платформа, разработена в рамките на програмата на Пентагона „Бойни системи на бъдещето” (FCS). Както се очакваше, след приключване на пълните изпитания самоходните гаубици от следващо поколение ще започнат да постъпват в американските формирования през 2014 г. и ще бъдат приети окончателно на въоръжение през 2017 г. Според оценки на командването на американските сухопътни войски по своите тактико-тактически характеристики гаубиците NLOS-C съществено превъзхождат аналогичните артилерийски системи. В сравнение, например, със самоходната гаубица M109A6 Paladin, която в момента е на въоръжение в американските сухопътни войски, новите артилерийски системи са по-добри по отношение на далекост и точност на стрелбата. Освен това благодарение на високата степен на автоматизация разчетът се състои само от двама души. Разчетната далекост на системата NLOS-C е 30 km. Боекомплектът е 24 снаряда, всеки от които има маса 45 kg. Новите модулни метателни заряди MACS (Modular Artillery Charge System) се отличават с повише-

на надеждност и устойчивост на въздействието на влагата. Тяхната инициация се осъществява чрез лазер. Една от главните особености на новата самоходна гаубица е хибридната силова установка. Принципът ѝ на действие се основава на това, че дизеловият двигател чрез генератор зарежда акумулатори, които от своя страна привеждат в движение електродвигателите на веригите, а също така осигуряват необходимото електричество за всички други системи, включително електроприводите на оръдейното тяло, системата за автоматично зареждане, компютрите, средствата за свръзка и обмен на данни.

РУСКАТА РПГ - 28 „БАЗАЛТ” ПРЕВЗЕ ОРЪЖЕЙНИТЕ ПАЗАРИ

Водещият световен производител в областта на боеприпасите и взривните вещества руското държавно научно-производствено предприятие „Базалт” предприе решителна стъпка за предлагане на световния оръжеен пазар на нова реактивна гранатохвъргачка. Тя представлява отбранително оръжие за близка борба и е предназначена за поразяване на всички видове перспективни танкове и други бронирани и небронирани машини, а така също и за живата сила и отбранителни съоръжения на бойното поле. Както заяви генералният директор на „Базалт” Владимир Коренков, РПГ-28 е приет на въоръжение в руската армия и е включен в списъка на разрешените за експорт изделия. Това оръжие показва уникални характеристики на бойното поле. Теглото на гранатохвъргачката с дължина 1200 mm е 12 kg, което за боеприпас с калибър 125 mm представлява пределно допустимо за един боец тегло. При това РПГ-28 е два и половина пъти по-лека от западните аналози с калибър 130 mm и съответства по своето тегло на западните аналози с калибър 100 mm. РПГ-28 има тандемен кумулативен боеприпас, осигуряващ пробиване на броня с динамична защита, еквивалентна на 900 mm и повече. Прицелното разстояние на стрелбата е 300 m. Според инженерите специалисти от „Базалт” максималното световно ниво на пробиване на броня съответства на седем калибъра. Гранатохвъргачките „Базалт” осигуряват бронепробиване на ниво 8–9 калибъра и днес се приближават към ниво 10 калибъра. „При това тази характеристика може да се разглежда като минимално възможна за гранатохвъргачка от типа на РПГ-28”, уточнява Коренков. Според мнението на експерти РПГ-28 ще бъде обект на търсене от страни, имащи потенциални противници, снабдени с танкове с броня, еквивалентна на 1000-1200 mm хомогенна стоманена броня с динамична защита. РПГ-28 бе представена на Международния оръжеен салон Eurosatory-2008 на 16 юни в Париж. Според експерти РПГ-28 има значителен експортен потенциал и

ще бъде поръчана от страни от Европа, Близкия Изток и Азиатско-Тихоокеанския регион.

Руската гранатохвъргачка РПГ-28

ГЕРМАНЦИТЕ РАЗРАБОТИХА НОВА САМОХОДНА ГАУБИЦА

Немската компания „Краус Мафай Вегман“ (Krauss-Maffei Wegmann - KMW) съвместно с европейското представителство на General Dynamics Land Systems (GDELS) разработи нова 155-mm самоходна гаубица, която получи названието на тевтонския бог на гръмотевиците „Донар“. За това съобщава електронното издание „Дифенс нюз“. Към настоящия момент опитният образец на самоходната гаубица преминава огневи изпитания в Германия. Представянето на новата разработка се състоя по време на Eurosatory-2008 в Париж. Самоходната гаубица „Донар“ е по-нататъшно развитие на програмата Artillery Gun Module, в рамките на която компанията KMW създаде прототип на гаубица на база на верижното шаси на реактивна система за залпов огън. За разлика от други предхождащи версии, „Донар“ е изградена върху платформа на бойната машина на пехотата ASCOD 2. Според мнението на разработчиците новата самоходна гаубица принципно ще промени съществуващите концепции за използване на артилерията. Тя ще позволи да се нанасят високоточни удари от закрити огневи позиции по противника, допълвайки или дори заменяйки скъпоструващите штурмови самолети и ударни вертолетите, които се използват за поддръжка от въздуха на сухопътните сили. Самата самоходна гаубица „Донар“

представлява автоматизирана мобилна система, която при маса 32 t притежава огнева мощ, съпоставима с доста по-тежката (55 t) самоходна гаубица PzH-2000. Управлението на машината се извършва от бронирана кабина за екипажа, който е само двама души. Огънят се води по всички азимути на разстояние 56 km. Боекомплектът е 30 снаряда. Тегловите и габаритните характеристики на „Донар” позволяват нейното транспортиране с помощта на самолети A400M. Компаниите KMW и GDELS разчитат на интерес към тяхната разработка от страна на държави, чиито въоръжени сили разполагат със самоходни гаубици от типа M109, AS90 и K9. За сега интерес към гаубицата проявяват Германия и Испания.

Самоходна гаубица „Донар”

ПЕНТАГОНЪТ РАЗРАБОТИ НЕВРОБИНОКЪЛ

Научно-производствен консорциум начело с компанията Northrop Grumman получи поръчка от Дирекцията за перспективно планиране на научноизследователските работи на Министерството на отбрана на САЩ (DARPA) за разработка на опитен образец на автоматизирана невро-оптическа система, позволяваща въз основа на анализ на активността на човешкия мозък да се разпознава скрита опасност на голямо разстояние и своевременно да се предупреждава за това военнослужещият. Това съобщава в прессъобщение компанията Northrop Grumman. Договорът на стойност 6,7 млн. долара, е подписан в рамките на програмата CT2WS (Cognitive Technology Threat Warning System), целта на която е създаване на системи за предупреждение за заплахи на базата на когнитивни технологии (т.е. взаимодействието на човека с компютърната техника). Първият етап на програмата е определен на 12 месе-

А
П

ца, след което ще бъде прието решение за реализиране на следващите два етапа, предвиждащи съответно разработване на спомагателно оборудване и създаване на готовото изделие. В рамките на първия етап на СТ2WS консорциумът, начело с Northrop Grumman, планира да създаде демонстрационен модел на когнитивна система за разпознаване и предупреждаване за скрити заплахи HORNET (Human-aided Optical Recognition/Notification of Elusive Threats). Неин ключов елемент ще бъде шлем с включени към главата на военнослужещия електроди за отчитане на биотоковете на мозъка и техния запис на енцефалограма. Реакцията на нервната система на оператора при наличие или отсъствие на потенциални заплахи ще позволи да се съставят алгоритми, които постоянно ще се трансформират в конкретни операции. Концепцията предвижда, че автоматизацията на процеса на обработка на информацията ще позволи с помощта на техническите средства опасността да се разпознае още преди да бъде осъзната от самия военнослужещ. Съгласно информация на фирмата производител новата невро-оптична система ще осигури възможност за водене на непрекъснато наблюдение и ще сведе до минимум фактора неочакваност. Разпознаването на тактиката на скритото нападение с използване на пауза в придвижването ще позволи на американските военнослужещи да получат двадесетминутно преимущество пред противника.

Невробинокълът на „Нортроп Груман“

ПЕНТАГОНЪТ ПОРЪЧА РОБОТ ТЕРМИНАТОР

Дирекцията за перспективно планиране на научноизследователските работи на Министерството на отбрана на САЩ (DARPA) и научноизследователското управление на американската армия подписаха до-

говор с компанията iRobot, който предвижда разработването на т.нар. „химически роботи” ChemBot. За това съобщава самата фирма iRobot. Според замисъла на Пентагона роботите терминатори от принципно нов тип ще притежават гъвкава структура и висока мобилност. Те ще могат да проникват в отвори и проходи, по-малки от техните собствени размери, и да действат в сложна и труднодостъпна среда. Основно предназначение на „химическите роботи” ще бъде воденето на разузнаване в градски условия. В реализацията на програмата ChemBot ще участват специалисти от Харвардския университет и Масачузетския технологичен институт, които се занимават с изследвания в такива области, като химия, материалознание и радиоелектроника. По думите на шефа на компанията iRobot Хелън Грейнър програмата за създаване на роботи, способни да възстановяват своите размери, форма и функционалност след трансформация за преодоляване на сложни препятствия ще превърне научната фантастика в реално средство за разузнавателно осигуряване на сухопътни войски.

Илюстрация от сайта jalopyjournal.co

РУСКАТА АРМИЯ ПРОВЕЖДА ИЗПИТАНИЯ НА НОВА САМОХОДНА МИНОХВЪРГАЧКА

Сухопътните войски на Русия пристъпиха към заключителния етап на огневите изпитания на новия минохвъргачен комплекс на базата на многоцелевия лек брониран транспортър (МТ-ЛБ). За това съобщава руската информационна агенция РИА „Новости”. Опитните стрелби се провеждат на планинския полигон „Дарял” в Севернокавказкия военен окръг под ръководството заместник-главнокомандващия Сухопътните войски генерал-лейтенант Валерий Евневич. Огнът се води в различни

А
П

условия на тактическата обстановка и на различна надморска височина. Преди това самоходната минохвъргачка, разработена за нуждите на мотострелковите и планинските бригади, успешно премина заводските изпитания и се представи много добре в равнинна местност. Тя позволява значително да се съкрати времето за подготовка на огъня. Представлява усъвършенствана версия на 82-mm минохвъргачка 2Б14-1 „Поднос”. Тя лесно се демонтира и е приспособена за стрелба както от шасито на МТ-ЛБ, така и от земята. Максималното разстояние на стрелбата е 4000 m. Бойният разчет на минохвъргачката се състои от 5 души.

Минохвъргачка 2Б14-1 „Поднос” на базата МТ-ЛБ

РУСКИТЕ РСЗО „СМЕРЧ” ОПРЕДЕЛЯТ МАРШРУТА НА ТУРКМЕНСКИЯ ГАЗ

Туркмения подписа с Русия договор за закупуване на реактивни системи за залпов огън „Смерч”. За това съобщава руският вестник „Коммерсант”, цитирайки генералния директор на Мотовилихински заводи Иван Костин. По информация на вестника става дума за шест РСЗО. Сумата по договора, както пише вестникът, е 70 млн. долара. Както отбелязва изданието, още при предния президент на Туркменистан Сапармурат Ниязов Русия се опитваше да се договори с богатата на енергийни ресурси република за доставка на оръжия срещу природен газ. Този въпрос се актуализира във връзка с проекта за строителство на Каспийския газопровод, по който горивото ще се доставя от Туркменистан в Русия през Казахстан. Проектът ще позволи на руската страна да съхрани контрола над доставката на газ в страните от Европа. Едновременно с това Туркмения, както и преди, разглежда алтернативни

варианти за доставка на гориво, в частност проекта за Транскаспийския газопровод, чието строителство ще позволи да се транспортира газ в Турция, като се заобиколи Русия. За това, че Ашхабад не изключва такава възможност, президентът на републиката Гурбангули Бердимухамедов заяви веднага след като подписа споразумението за създаване на Прикаспийския газопровод. На този фон доставката на руско оръжие, както пише „Комерсант”, би могла да стане допълнителен стимул, за да се определи окончателно маршрутът за доставка на синьото гориво. Според мнението на експерта от Центъра за анализ на стратегии и технологии Константин Макиенко Туркменистан може да получи РСЗО „Смерч” по цени, по-ниски от пазарните.

Залпова стрелба от РСЗО „Смерч”

РУСКИТЕ РАКЕТНИ ВОЙСКИ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ ПОСТАВЯТ В БОЙНО ДЕЖУРСТВО 11 РАКЕТНИ КОМПЛЕКСА „ТОПОЛ – М”

Руските ракетни войски със стратегическо предназначение (РВСП) ще ускорят темповете за приемане на въоръжение на комплексите „Топол – М” и до края на текущата година ще поставят в бойно дежурство 11 нови пускови установки, в това число 2 със стационарно и 9 с мобилно базиране. За това съобщава руската информационна агенция ИТАР-ТАСС цитирайки командващия руските РВСП генерал-полковник Николай Соловцов. Стационарните пускови установки ще постъпят на въоръжение в полк от състава на 60-а ракетна дивизия (Татищево, Саратовска област). По този начин цялата групировка със стационарно базиране ще наброява 50 шахтни пускови установки. Едновременно с това ще продължи процесът на превъоръжаване с мобилни

А
П

комплекси на първите два полка на 54-та ракетна дивизия (Тейково, Ивановска област). Комплексът „Топол – М” е снабден с усъвършенствана междуконтинентална балистическа ракета РС-2ПМ2 с отделяща се бойна част, което на практика лишава противника от възможността да я прихване. Максималното разстояние на пуска на ракетата е 10 000 km. Мобилната пускова установка „Топол – М” е създадена на база осемосен влекач МЗКТ-79221, снабден с дизелов двигател с мощност 800 к.с. Максималната скорост на машината е 45 km/h. Запасът от ход е 500 km.

Мобилната пускова установка „Топол – М”

ЗА ПЪРВИ ПЪТ АМЕРИКАНСКАТА АРМИЯ ПРИХВАНА ОТДЕЛЯЩА СЕ БОЙНА ГЛАВА

Американската армия заедно с американската Агенция за противоракетна отбрана и компанията “Локхийд Мартин” проведе успешни изпитания с мобилния противоракетен комплекс THAAD (Terminal High Altitude Area Defense), отработвайки за първи път прихват на бойна част, отделена от ускорена степен на балистична ракета. Както се съобщава в официално съобщение на Агенцията за противоракетна отбрана на САЩ, изпитанието е било проведено в тихоокеанския ракетен полигон в района на Хавайските острови на 25 юни тази година в 16,00 часа местно време. Изстрелването на мишената, имитираща балистична ракета, е било извършено от борда на военнотранспортен самолет С-17 на ВВС на САЩ. Шест минути след изстрелването на мишената от мобилната пускова установка THAAD е насочена противоракета, която е унищожила ракетата с пряко попадение в средните слоеве на атмосферата. По време на изпитанието, което се извършва в условия, максимално близки до бойните, се прави проверка на възможностите на про-

тиворакетата за прихват и съпровождане на балистичната ракета на противника с последващо унищожаване на отделената от нея бойна част. Освен това се извършва оценка за въздействието на стартиращата противоракета върху пусковата установка. В американската армия се формира първият дивизион THAAD в базата Форт Блис, щата Тексас, с цел подготовка на личния състав. Застъпването на комплекса в бойно дежурство е планирано през следващата година.

Мобилният комплекс THAAD е предназначен за прихват на балистични ракети със среден и малък радиус на действие както в крайния, така и в средния участък от траекторията извън атмосферата. В състава на комплекса влизат радарна система, система за управление на огъня, пускови установки и противоракети.

Мобилният противоракетен комплекс THAAD

АМЕРИКАНЦИТЕ РАЗРАБОТИХА НОВ РАДАР ЗА ПОЛЕВАТА АРТИЛЕРИЯ

Компанията „Локхийд Мартин“ завърши разработката на нов радар за откриване на артилерийски и ракетен огън EQ-36. Както съобщава изданието „Спейс уър“, наскоро проведената комплексна оценка на проекта стана последен етап от подготовката за началото на серийно производство на първите пет радара. През месеците ноември и декември 2007 г. опитният образец на радара EQ-36 успешно премина полеви

А
П

изпитания на полигона „Юма” в щата Аризона, по време на които е отработено откриване на минохвъргачни и ракетни установки.

Новият радар е разработен, за да замени остарелите образци и представлява усъвършенствана версия на AN/TPQ-36. За разлика от своя предшественик, който може да води разузнаване на цели само в сектор от 90 °, той е способен да открива и определя координатите на огневите позиции на противника в режим на кръгов обзор.

Договорът за доставка на пет радара е подписан от американската армия и компанията „Локхийд Мартин” през януари 2007 г. Цената му е 120 млн. долара. В съответствие със съгласувания график поръчката ще бъде изпълнена до началото на 2010 г. В перспектива американската армия планира да придобие значително повече нови радари. Общата стойност на програмата за закупуване на радари EQ-36 по оценки на експерти може да превиши 1,6 млрд. долара.

Радар EQ-36 за разузнаване на стрелящи огнени средства

АМЕРИКАНСКИ РЕАКТИВЕН СНАРЯД ПОСТАВИ НОВ РЕКОРД ПО ДАЛЕКОБОЙНОСТ

По време на изпитание управляемата ракета GMLRS (Guided Multiple Launch Rocket System) за реактивната система за залпов огън (РСЗО) американската армия постави нов рекорд по далекост, като порази успешно цел на разстояние 85 km. Както съобщава в свое съобщение компанията „Локхийд Мартин”, която е производител на усъвършенствания реактивен снаряд с GPS насочване, стрелбата се осъществи на полигона „Уайт Сендс” в щата Ню Мексико. Пускът на GMLRS е бил осъществен от РСЗО HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System). Предният рекорд по далекост е бил 70 km.

Управляемите ракети GMLRS могат да се използват както от MLRS, така и от HIMARS. По своята ефективност те значително превъзхождат неуправляемите реактивни снаряди и позволяват да се съкрати разхода на боеприпаси пет пъти. GMLRS намира широко приложение от американската армия в зоната на бойните действия, позволявайки нанасяне на високоточни удари с минимални странични разрушения. Към настоящия момент с тяхна помощ американската армия е унищожила над 750 цели в Ирак и Афганистан.

РСЗО HIMARS представлява олекотена версия на MLRS, разположена на шасито на товарен автомобил. Системата притежава висока мобилност и може да се транспортира със самолети C-130, което позволява тяхното развързване в зоната на бойните действия, които са труднодостъпни за по-тежки нейни аналози. HIMARS осигурява възможност за нанасяне на удари по различни видове цели, като артилерийски установки, средства за противовъздушна отбрана, автомобилна и лека бронирана техника, бронетранспортъори и натрупване на жива сила на противника. Системата може да бъде осигурена с шест управляеми ракети GMLRS или две ракети ATACMS.

Пуск на управляеми ракети GMLRS от HIMARS

ИЗРАЕЛ УСПЕШНО ИЗПИТА НОВАТА СИСТЕМА ЗА ПРОТИВОРАКЕТНА ОТБРАНА

Израел успешно изпита новата система за противоракетна отбрана Iron Dome („Железен купол”), предаде агенция Франспрес. Тя е предназначена за прихват на ракетите „Касам”, с които палестинските бойци обстрелват израелските селища, разположени на границата с ивица-

А
П

та Газа. Освен това, както съобщиха представители на силовите министерства на Израел, новата система ПРО може ефективно да се използва срещу минохвъргачен обстрел. Отбелязва се, че „Железния купол” влиза в системата на ПРО, предназначена да защити Израел не само от ракети с малък радиус на действие, но и от ракетите, които могат да бъдат изстреляни от територията на Иран и Сирия. С разработката на „Железен купол” се е заела израелската компания RAFAEL. Израелското правителство е осигурило за тази цел 200 млн. долара.

Схема на действие на системата Iron Dome

ПЕНТАГОНЪТ РАЗРАБОТВА „ТЕЛЕПАТИЧНО ОРЪДИЕ”

Министерството на отбраната на САЩ финансира програмата за разработка на несмъртоносно „телепатично” оръжие, формиращо подсъзнателен страх или звукови образи в човешкия мозък. За това пише електронното издание „Уайърд”. Сключеният с компанията „Сiera Невада” договор в рамките на програмата MEDUSA (Mob Excess Deterrent Using Silent Audio) предвижда създаването на т.нар. „телепатично лъчево оръдие”, което ще предава звукова информация чрез въздействие върху човешката нервна система с кратки микровълнови импулси. Получаването на аудиоэффекта се основава на бързото „загряване” на тъканите в подчерепното пространство и в резултат формиране на колебания, които могат да се възприемат със звуковите рецептори на човека. При това хората извън сектора на излъчване няма да чуват нищо. За първи път подобна идея е формулирана в подготвеното още през 1998 г. и разсекретено изследване на американската армия „Биологично въздействие на несмъртоносното оръжие”. Финансирането на разработката „микровълново оръдие” е започнато от ВМС на САЩ през 2003 г.

Предполага се, че новото оръжие ще се използва при провеждане на военни или полицейски операции и ще позволи да се предизвика дискомфорт или дори временна недееспособност на попадащите под неговото въздействие хора. Ефектът на въздействие ще се постига за сметка на високата интензивност на раздразнение. Един от главните компоненти на „телепатичното лъчево оръдие“ ще стане специално разработената антена с възможност за пренастройване, позволяваща да се формира излъчване в необходимия сектор и да се въздейства едновременно върху множеството от цели. По думите на представител на компанията „Сиера Невада“ демонстрационният модел на микровълновото оръжие може да бъде построено в рамките на една година. Създаването на транспортабилен образец ще отнеме още 18 месеца.

Илюстрация от сайта blog.wired.com

АМЕРИКАНЦИТЕ ПРЕДСТАВИХА СИСТЕМА С НАСОЧЕНА ЕНЕРГИЯ

Компанията „Рейтиън“ по време на изложението Farnborough-2008 представи система с насочена енергия, разработена за нуждите на въоръжените сили и правоохранителните органи. Както съобщава изданието „Диджитъл Батълспейс“, цитирайки вицепрезидента на компания „Майк Боуен“, в близко време на потенциалните поръчители ще бъдат предложени лазерни противоракетни комплекси „Фаланкс“ (Phalanx), генератори на шумове срещу зенитни ракети „Виджилънт Ийгъл“ (Vigilant Eagle) и „Куайът Уайс“ (Quiet Eyes), а също и „микровълново оръдие“ „Сайлът Гардиън“ (Silent Guardian). Серията от изпитания на новата модификация на тактическия комплекс „Фаланкс“, предназна-

А
П

чена за прихват на ракети, снаряди и артилерийски мини, е планирана до края на есента на 2008 г. След нейното завършване компанията „Рейтиън“ планира да започне подготовка за серийно производство. По-рано лазерният комплекс вече показва възможността си за унищожение на 60-mm минохвъргачен боеприпас на разстояние до 500 m. Както отбелязва Майк Буен, проведените изпитания на свръхмощната установка „Виджилънт Ййгъл“ също потвърдиха ефективността от нейното използване за защита на летателни апарати от зенитни ракети, изстрелвани от преносими комплекси. При това безопасността на излитането и приземяването на всички самолети може да се осигури с една установка на летище. Принципът на действие на „Виджилънт Ййгъл“ е основан на принципа на нарушение работата на системата в резултат на въздействието с микровълни. Специално за вертолетите компанията „Рейтиън“ е разработила малобааритната система „Куайтъ Уайс“, предназначена за създаване на насочени шумове срещу ракети със система за инфрачервено насочване. Последната новина е, че „Сайлънт Гардиън“ представлява умалена версия на микровълновото оръдие „Актив Диниъл“, предназначено за несмъртоносно бойно въздействие върху хора в радиус до 750 m. Разстоянието на въздействието на „Сайлънт Гардиън“ не превишава 250 m. В близко време фирмата „Рейтиън“ планира да достави на американските власти пет системи от този тип.

Микровълновото оръдие „Сайлънт Гардиън“

ФРЕНСКАТА АРМИЯ ПОЛУЧИ ПЪРВИТЕ ГАУБИЦИ „ЦЕЗАР”

Генералната дирекция по въоръжение в Министерството на отбраната на Франция (DGA) предаде в армията първата самоходна артилерийска система Caesar (CAmion Equipe d'un Systeme d'ARtillerie). Както съобщава дирекцията в свое съобщение, до края на годината на въоръжение във френската армия ще постъпят още осем гаубици. Всичко, в рамките на подписания през декември 2004 г. договор, компанията „Некстър” (бивша „Жиат Индъстри”) достави в сухопътните войски на Франция 77 самоходни гаубици от ново поколение. Цената на поръчката, която трябва да бъде изпълнена окончателно до 2011 г., не е известна. Освен френската армия „Цезар”-и закупили и въоръжените сили на Тайланд и неназовани страни от Близкия Изток (предполага се, че става дума за Саудитска Арабия). Самоходните артилерийски системи Caesar с калибър 155-mm могат да водят огън от закрити огневи позиции на разстояние 40 km. Те са изградени на базата на автомобилно шаси с колесна формула 6х6, което осигурява висока мобилност, в това число в пресечена местност. Максималната скорост на машината достига 80 km/h. Запасът от ход е 600 km. Масата на самоходната установка е 18 t, което позволява нейното транспортиране със самолет C-130 „Херкулес” и А 400М.

А
П

Френската самоходна гаубица Цезар

АВСТРАЛИЯ ПОРЪЧА СВРЪХЛЕКИ ГАУБИЦИ

Пентагонът уведоми Конгреса на САЩ за получена поръчка от правителството на Австралия за доставка на 57 свръхлеки буксирни гаубици M777A2. За това съобщава американското Управление за военно сътрудничество към Министерството на отбраната. Цената на подготвения договор се определя на 248 млн. долара. Главен изпълнител по договора ще бъде американското поделение на компанията „БАЕ системс“. Освен гаубиците Австралия поръча 57 едноканални радиостанции AN/VRC-91F, запасни части, спомагателно оборудване и документация. Американската страна ще окаже съдействие на австралийските въоръжени сили в обучението на личния състав и при обслужване на закупената техника. M777A2 е най-леката полева 155-mm гаубица в света. Нейната маса е само 4220 kg, което е два пъти по-малко, отколкото при обикновените системи от същия клас. Гаубицата може да се транспортира с вертолет чрез външно окачване, бързо да се развърща на нови огневи позиции, както и да води огън с новите високоточни снаряди Excalibur на разстояние до 40 km при вероятно отклонение от целта не повече от 10 m. Нека да припомним, че през април тази година Австралия вече поръча високоточните снаряди Excalibur. Свръхлеките гаубици M777A2 са на въоръжение в армиите на САЩ и Канада.

Гаубица M777A2 на въоръжение в Канадската армия

ИНДИЯ НАПРАВИ ИЗПИТАНИЯ С ПРОТИВОТАНКОВ КОМПЛЕКС ОТ НОВО ПОКОЛЕНИЕ

А
П

Организацията за отбранителни изследвания и разработки на Индия (DRDO) проведе на 5 и 6 август 2008 г. успешно изпитания на противотанковия ракетен комплекс (ПТРК) от ново поколение Nag. Както се съобщава в прессъобщение на индийското военно ведомство, стрелбата се е провела на полигона „Покхран“ в щата Раджастан в присъствието на представители на командването на сухопътните войски. Изпитанията потвърждават напълно бойната ефективност на индийския противотанков комплекс. Всички неподвижни и движещи се цели са били поразени с пряко попадение на максимално разстояние. Както се очаква, в близко време ПТРК Nag ще бъде доставена в армията за провеждане на полеви изпитания. Според информация на производителя индийският противотанков комплекс може да поразява съвременните танкове, снабдени с динамична защита. Далекобойността му е 4 km. Високата ефективност на управляемите ракети Nag, снабдени с инфрачервена глава за насочване, осигурява възможност за изпълнение на „резки“ промени в завършващия участък на траекторията с последващо нанасяне на удар по бронетанкова техника в слабо защитената горна проекция. Комплексът се разработва в три варианта – преносим, мобилен и авиационен (за вертолет). Мобилният вариант се монтира на шасито на бойната машина Sarath (произвеждана в Индия по лиценз на БМП-1).

Индийският ПТРК Nag

ШВЕЦИЯ И НОРВЕГИЯ ЩЕ УСЪВЪРШЕНСТВАТ САМОХОДНАТА ГАУБИЦА „АРЧЪР”

Военни специалисти от Швеция и Норвегия ще работят съвместно за усъвършенстването на артилерийската система „Арчър” съобщава „Дифенс аероспейс”. Споразумението, което е подписано от представители на отбранителните ведомства на двете страни, предвижда и закупуване на бойни дистанционни управляеми модули „Протектор”, производство на норвежката компания „Конгсберг”. Те ще се използват не само за гаубици „Арчър”, но и за други образци военна техника.

Усъвършенстваната 155-мм артилерийска система „Арчър”

Шведската армия започна да търси алтернатива за замяна на гаубиците „Хаубитс 77 В” собствено производство от средата на 1990 г. В хода на това търсене бяха проведени изпитания на редица чуждестранни образци, но някои от тях бяха с прекалено висока цена, а други не удовлетвориха минималните изисквания, предявени от шведите към този вид оръжие. В крайна сметка изборът се спира върху 155-мм артилерийска система „Арчър”. Нейната цена се оказва не много висока, тъй като самоходната артилерийска установка е комплектувана от компоненти на по-старата гаубица „Хаубитс” и е инсталирана върху шведския автомобил „Волво”. Машината притежава специална защита от мини и осколки, което максимално обезопасява екипажа, състоящ се от 3-4 души. Подготовката на гаубицата за стрелба се извършва в рамките на 30 s. При това на артилеристите не им се налага да напускат кабината, тъй като зареждането на боеприпасите се извършва автоматично. Системата „Арчър” може да произведе до 75 залпа в минута и да поражда цели на разстояние до 50 km. Може да превозва боекомплект от 40 боеприпаса, 20 от които се намират в автоматичен магазин. Бойните

модули ”Протектор”, които са аналог на американските CROWS II, ще усилят възможностите на артилерийските системи и ще позволят на артилеристите да откриват цели, без да напускат машините.

Интерес към артилерийската система „Арчър”, която към настоящия момент все още не е приета на въоръжение в нито една страна, проявяват не само Швеция и Норвегия. Такава възможност предвиждат Дания, Австралия, Хърватия, Индия и Канада. Планира се работата по окончателното усъвършенстване на артилерийската система да продължи до 2010 г., а от есента на 2011 г. тя ще започне да постъпва в армията.

А
П

АМЕРИКАНСКА РАКЕТА ПОРАЗИ ЦЕЛ В ТИХИЯ ОКЕАН

Пуск на ракетата Минитмънт-3 от авиобазата Ванденберг

Междуконтинентална балистична ракета „Минитмънт-3” без ядрена бойна глава бе изстреляна на 5 ноември от авиобазата „Ванденберг” в окръг Санта Барбара, щата Калифорния и успешно поразил цел в небето над Тихия океан, съобщава агенция „Асошиейтед прес”. Пускът е бил извършен от подземна шахта точно в полунощ местно време, а целта му е била да се провери надеждността на въоръжението. Ракетата е прелетяла повече от 6700 km и поразила условен обект в района на Маршаловите острови. Пускът е наблюдаван от жителите на Централния бряг на Калифорния и южните части на щата, тъй като през нощта светлината на ракетния двигател е видна от голямо разстояние. Съобщава се, че американските военни са доволни от резултатите. Коментарите са, че въоръжението не се нуждае от усъвършенстване. Ракетите

„Минитмънт-3” са на въоръжение в армията на САЩ от 1970 г. Максималното разстояние на стрелбата им е 9600 km. Всяка ракета може да носи 3 бойни глави. По данни от 2007 г. в американския арсенал има около 500 такива ракети. Планира се тяхното използване минимум до 2020 г. Макар че не е изключено след допълнително усъвършенстване срокът на тяхната бойна служба да бъде удължен до 2040 г.

ПАКИСТАН ЩЕ ЗАКУПИ КИТАЙСКИ РСЗО

Пакистанската армия ще закупи от Китай партида от реактивни системи за залпов огън (РСЗО) A100, които са наследници на легендарните „Катюши”, съобщава електронното издание “Стратеджи пейдж”. Системата е създадена от китайските специалисти на базата на съветските БМ-30 „Смерч”, които скоро са били приети на въоръжение в индийската армия. Предвижда се пакистанските военни да оценят бойните качества на китайското въоръжение и да вземат решение за закупуване на по-голямо количество от него.

Китайската РСЗО A100

РСЗО А-100 е разработена от Китайската академия за ракетни технологии (China Academy of Launch Vehicle Technology). За основа са послужили няколко единици РСЗО „Смерч”, получени от Китай през 1997 г. За завършване на разработката е обявено през януари 2000 г., а на въоръжение в Китайската народна армия системата постъпва през 2002 г. Днес А-100 се произвеждат в предприятие на китайска корпорация. Специалистите отбелязват голямото сходство на китайската система със съветската. И двете използват боеприпаси с калибър 300 mm,

40-тонни автомобили с екипаж от 3 души и могат да превозват до 12 ракети.

Независимо че серийното производство на РСЗО „Смерч” е започнато преди повече от 20 години, по своята мощ и далекобойност тази съветска система няма равна в света. Отклонението на ракетата не превишава 10-20 m (това е съпоставимо с високоточните ракети), а подготовката на „Смерч”-а за изпълнение на огневи задачи след получаване на данни за целта отнема само 3 минути. Една минута след изпълнение на огневата задача машината може да напусне огневата позиция, което я прави трудно уязвима от противников отведен артилерийски огън.

Договорът за доставка в Индия на РСЗО „Смерч” е бил подписан през декември 2005 г. През 2007-2008 г. въоръжените сили на тази страна получават 38 системи. Втората партида ще бъде доставена на получателя до 2010 г. РСЗО „Смерч” са изнасяни в Алжир и Кувейт.

СЕВЕРНА КОРЕЯ СТРОИ НОВ РАКЕТЕН ПОЛИГОН

Министърът на отбраната на Южна Корея Ли Санг Хи заяви в парламента, че Северна Корея строи нов ракетен полигон на западния бряг, съобщава агенция „Асошиетед прес”. Неговите размери позволяват да се извършва пуск на ракети на по-големи разстояния, отколкото Пхенян е изпитвал до сега. Строителството на полигона е започнало преди 8 години, а към момента готовността на съоръжението е 80 %.

Севернокорейски агитационен плакат

През 2006 г. Корейската народнодемократична република проведе пуск с ракети „Таеподонг-2”. Според оценки на Южна Корея с днешна дата максималното разстояние на полета на тези ракети теоретически превишава 15 хиляди километра. Това е напълно достатъчно да се нанесе ракетен удар по западното крайбрежие на САЩ. Преди известно време Северна Корея проведе подземни изпитания с ядрен боеприпас.

През септември 2008 г. официални представители на САЩ и Южна Корея заявиха, че Пхенян е провел изпитания на двигателите на своите нови далекобойни ракети. Мястото за тези изпитания е било незавършен полигон. Това е първото му реално използване за военни цели.

РУСИЯ ЩЕ СНАБДИ ПЕТ БРИГАДИ НА ЗАПАДНОТО НАПРАВЛЕНИЕ С РАКЕТИ „ИСКАНДЕР”

Пет ракетни бригади от състава на руската армия на западното направление ще бъдат снабдени с ракетните комплекси „Искандер” до 2015 г., предаде руската агенция РИА „Новости”, цитирайки източници от Министерството на отбраната на Руската федерация. Както отбелязват от руското министерство на отбраната, ракетните комплекси „Искандер” най-напред ще постъпят на въоръжение в ракетните части, разположени в Калининградска област. Освен това с тези ракетни комплекси се планира да се въоръжи и Беларус. Нека да припомним, че на 5 ноември 2008 г. в своето първо обръщение към Федералното събрание президентът Дмитрий Медведев заяви намеренията за разполагане в Калининградска област на ракетните комплекси „Искандер” като своеобразна защита от системата за противоракетна отбрана на САЩ. При това той изтъкна, че е принуден да прибегне до тази мярка.

От руското министерство на отбраната заявиха, че ракетите „Искандер” могат в случай на необходимост да нанесат удари по обекти от противоракетната отбрана на САЩ в Полша и Чехия.

За „Искандер” е разработена, както балистична, така и крилатата ракета. Крилатата ракета от комплекса лети не по балистична крива, а по управляема траектория. Тя извършва активен маньовър в участъка на разгон и при подхода към целта, издържайки на натоварване от 20-30 g.

За да се прихване ракетата „Искандер”, евентуална противоракета трябва да се движи с натоварване два-три пъти по-голямо, а това, както отбелязват от руското министерство на отбраната, е практически невъзможно.

Заявлението на Медведев за разполагане на комплекса „Искандер” в Калининградска област, на границата с Полша, предизвика съответната реакция на западните държави. Представители на Държавния де-

партамент на САЩ изразиха своето „разочарование” и още веднъж подчертаха, че противоракетната отбрана на САЩ в Полша и Чехия не заплашва Русия. Министърът на външните работи на Федерална република Германия Франк-Валтер Щайнмайер оцени инициативата на Медведев като погрешна стъпка, предприета не навреме. Той заяви, че избирането на кандидата на демократите Барак Обама за президент на САЩ, напротив, предоставя добри шансове за подобряване на руско-американските отношения и че Русия не трябва да дава поводи за нови разногласия, а да използва предоставените възможности за налагане на диалог.

Русият ракетен комплекс „Искандер”

ФРАНЦУЗИТЕ ЩЕ ПРИЕМАТ НОВА ДОКТРИНА ЗА ОГНЕВАТА ПОДДРЪЖКА

Френската армия разработва единна доктрина за огнева поддръжка, съобщава “Дифенс нюз”. Тя ще бъде приета през лятото на 2009 г.

Броят на специалистите по управление на огневата поддръжка ще бъде увеличен от 500 на 900. Освен това ще бъдат създадени 30 специално обособени артилерийски подразделения, всяко от които ще бъде в състава на определен полк. Именно тези специалисти ще могат да планират и координират огневата поддръжка от полевата артилерия, самолетите, вертолетите и корабната артилерия.

От 2009 г. Франция започва реализация на комплексна програма за превъоръжаване, наречена „Скорпион”. В нейните рамки се предвижда приемане на въоръжение на редица системи за огнева поддръжка между които и новите вертолети за огнева поддръжка „Тигър”.

Вертолет за огнева поддръжка „Тигър“

САЩ СЪЗДАДОХА МОБИЛЕН ПРОТИВОРАКЕТЕН КОМПЛЕКС

Компанията „Рейтиън“ създаде опитен образец на тактически противоракетен комплекс Фаланкс на базата на четириосен товарен автомобил с повишена проходимост НЕМТТ (Heavy Expanded Mobility Tactical Truck). Както съобщава „Дифенс нюз“, проектът е реализиран съвместно с компанията „Ошкош“. Според разработчиците мобилната версия на комплекса ще позволи в значителна степен да се повиши ефективността на защитата на военните бази и обекти от обстрел с ракети, снаряди и артилерийски мини. Към настоящия момент американската армия е развърнала в своите бази в Ирак 22 монтирани на полуприцепи комплекси „Фаланкс“. Земната версия на комплекса, който първоначално се създава за защита на кораби, получи названието „Центурион“.

„Фалакс“ представлява автоматизиран комплекс, в чийто състав влизат шестцевна зенитна артилерийска установка с калибър 20 mm, радар за откриване и съпровождане на целите, а също и система за управление на огъня, която определя траекторията на полета и поражавя целите според приоритета. Скорострелността на артилерийската установка достига 6000 изстрела в минута. Далекобойността достига 1500 m.

Товарният автомобил НЕМТТ е снабден с дизел-електрическа силова установка, която изработва ток с мощност 120 kW и не изисква допълнителни генератори за електроснабдяване на комплекса „Фаланкс“. Отказът от спомагателно оборудване в мобилната версия ще позволи да се транспортират със самолети С-17 три противоракетни комплекса вместо един.

Мобилната версия на комплекса „Фаланкс“

СЕВЕРНА КОРЕЯ СЕ ГОТВИ ЗА ИЗПИТАТЕЛЕН ПУСК НА 10 РАКЕТИ

Северна Корея подвози към западното крайбрежие на страната повече от 10 ракети, които по всяка вероятност са били предназначени за изпитателен пуск. За това съобщава агенция „Ройтерс“, цитирайки южнокорейски средства за масова информация.

Ракетни изпитания в Северна Корея

След като това стана известно на южнокорейското разузнаване, Северна Корея забрани на плавателните съдове да се доближават до райо-

А
П

на на предполагаемия пуск на ракети до 15 ноември 2008 г. Преди това Северна Корея проведе в Жълто море изпитания с две ракети. „Ако Северна Корея запусне по-голямо количество ракети, това трудно ще бъде възприето като обикновена тренировка”, заяви на журналистите източник от разузнаването.

На Северна Корея за сега все още не се отдава да разработи ядрена бойна глава за ракета, но по данни на южнокорейските власти в страната се водят съответните изследвания. През октомври 2006 г. Северна Корея за първи път проведе изпитания с ядрено оръжие, през 2007 г. се съгласи да прекрати своята ядрена програма, а през 2008 г. се отказа от това решения и започна да възстановява ядрения реактор.

КОМПАНИЯТА „РЕЙТИЪН” ИЗПИТА ЗАЩИТАТА ЗА БОЙНИТЕ СИСТЕМИ НА БЪДЕЩЕТО

Компанията „Рейтиън” проведе успешни изпитания на комплекса за активна защита „Куик Кил”, който се разработва за бронираните машини от ново поколение в рамките на програмата на Пентагона „Бойни системи на бъдещето”. Както се съобщава в прессъобщение на компанията, прехватът на целта се осъществява както в неподвижно положение, така и в движение.

Прехват на цели с комплекса за активна защита

Комплексът за активна защита „Куик Кил” е предназначен за автоматично откриване и унищожаване на противотанкови ракети и реактивни гранати при подход към бронемашините. В неговия състав влизат радар с антенна решетка и електронно сканиране, изчислителен блок за определяне на траекторията и пускови установки с малоразмерни ракети - прехващачи.

Особеност на „Куик Кил” представлява това, че ракетите на комплекса се изстрелват вертикално и унищожават целта с удар отгоре надолу, като по този начин значително се съкращава поразяваната от осколките площ. Освен това според данни от разработчиците активната защита осигурява уникална възможност за едновременно прехващане на няколко цели в движение. Както се очаква, опитните образци „Куик Кил” ще бъдат инсталирани на бронирана в американска техника през 2009 г., а изпитанията на комплекса върху „бойните системи на бъдещето” ще започнат през 2011 г.

ИНДИЯ ПРОВЕДЕ УСПЕШНО ИЗПИТАНИЕ НА БАЛИСТИЧНА РАКЕТА С МАЛЪК ОБСЕГ

Специален ракетен полк на индийските сухопътни войски и Организацията за отбранителни изследвания и разработки (DRDO) проведоха успешно изпитание на балистична ракета с малък обseg „Притхви”, която може да носи ядрен заряд. За това съобщава индийското издание „Прес тръст ъф Индия”. Пускът е бил произведен от мобилна установка на товарен автомобил „Татра”. Ракетата успешно е изпълнила програмата на полета и е попаднала в зададения район на Бенгалския залив. Едностепенната ракета „Притхви” е разработена от DRDO и е приета на въоръжение в сухопътните войски на Индия. Далекобойността ѝ достига от 150 до 250 km в зависимост от модификацията. Дължината на ракетата е 8,56 m, а ширината – 1 m. Масата на бойната част може да бъде от 500 до 1000 kg. Двигателят на ракетата може да работи както с течено, така и с твърдо гориво.

Балистична ракета с малък обseg „Притхви”